

THE YEMENITE MS. OF MEGILLA

(IN THE LIBRARY OF COLUMBIA UNIVERSITY)

CRITICALLY EXAMINED AND EDITED.

BY

JULIUS J. PRICE

TORONTO.

PRESS OF L. ROSENBERG, 36 LUDLOW ST., NEW YORK CITY.

1916

THE YEMENITE MS. OF MEGILLA

(IN THE LIBRARY OF COLUMBIA UNIVERSITY)
if

CRITICALLY EXAMINED AND EDITED

BY

JULIUS J. PRICE

TORONTO

PRESS OF L. ROSENBERG, 36 LUDLOW ST., NEW YORK CITY.

1916

TO THE MEMORY OF MY TEACHER
PROFESSOR SOLOMON SCHECHTER
IS THIS WORK REVERENTLY DEDICATED.

TABLE OF CONTENTS

	PAGE
Preface	V
Introduction.....	VII
Notes.....	XII
Chapter I.....	1
Chapter II	23
Chapter III.....	34
Chapter IV.....	47

PREFACE

The author while a student at the Jewish Theological Seminary read the introduction of his doctor's thesis on the Yemenite manuscript of Pesahim (the property of Columbia University), to Professor Alexander Marx, who suggested that it might be well to collate the remaining Talmudic Yemenite¹⁾ manuscripts then in the Columbia Library.

In as much as the attention of the learned world has within the last quarter of a century been focused upon the earliest versions of the Talmud, the author while a Student at Columbia University decided to follow up Dr. Marx's suggestion and employed his leisure hours in the collation of this work in order to throw further light upon the current text of the Talmud. This was attained by comparing the Bomberg edition of Megilla with the Yemenite text of the tract as well as with several other MSS. quoted in the following pages.

Permission for the use of the Columbia MS. was granted by Prof. Gottheil under whom the author edited the MS. of Pesahim.

Owing to the unsettled conditions in the world today, the authorities at Columbia University refused to send the MS. to Canada, and as a result the author found it impossible to complete the work begun as a student. Reluctant to publish this unfinished tract, but realising that the dawn of peace was yet far below the horizon, the author gave way to the earnest entreaties of a Canadian Maecenas and allowed this work to be published with the daring hope, that his meagre results might be of some use to Talmudic scholars.

At the suggestion of Dr. Marx the author has omitted innumerable glosses which he varified in Rashi. The pagination of the Bomberg edition is used, yet the order of chapters are similar to those of the MS.

1) See Student's Annual Jewish Theological Seminary of America New York 1914. pp. 248—258.

In conclusion the author wishes to express his gratitude to Professors Marx and Gottheil, to the former for his kindness in suggesting that the work be undertaken, to the latter for permission to use the MS. in question. The author also desires to acknowledge his indebtedness to Mr. Frederick W. Erb, supervisor of the Loan Dept. of Columbia University for the many courtesies shown him in connection with the present work, as well as to the Publication Committee of Student's Annual of the Jewish Theological Seminary of America for permission to reproduce the second chapter of this tract. Lastly he wishes to thank Miss Florence Cooper for her kindness in recopying his results for press.

J. J. P.

Toronto, Sept. 1915.

INTRODUCTION

It ¹⁾ has often been asserted by trustworthy travellers who have visited the Orient, that the Talmud is not to be found in the entire land of Yemen, and that few persons there are acquainted with this encyclopedic work of the Jewish mind. ²⁾ In contradistinction to this statement. Neubauer, in an article dealing with the literature of Yemen, ³⁾ called attention to the fact that Mr. Ephraim Deinard then travelling in Europe, had in his possession manuscripts of five Masechtoth of the Babylonian Talmud, which he hoped some European University would acquire. The collection offered for sale by Mr. Deinard came from Southern Arabia and had been sent to him by his late brother-in-law who had travelled in that country for a number of years. The entire Deinard collection, to which Neubauer had referred, was acquired for Columbia University in 1890. ⁴⁾ The existence of these MSS. proves that the Talmud has been studied in Yemen in the past. There is also proof that it is being studied there at the present time. ⁵⁾

Two codices of the Deinard collection, were written by the same scribe. One volume contains the Masechtoth Bezaḥ (pp. 1–33) and Pesahim⁶⁾ (pp. 78–152). The other volume contains Megilla (pp. 1–33), Mo'ed Kāton⁷⁾ (pp. 34–56), and Zebahim⁸⁾ (pp. 56–129). Page 130 is blank.

The name of the scribe is given in the following subscription found at the end of Bezaḥ ברוך העוזר עבדו בן אמתו דוד בן מעודר ר"ת נשלם וברוך נשלם וברוך העוזר שושר"ט בגל"ט שכ"ט אמן ואמן. "Blessed be the Helper of His servant, the son of his Handmaid, David the son of Meoded. May the spirit of God guide him. This is ended. And blessed be the Helper whose name is Peace. Blessed be He who bestoweth upon us happy life, peace and all good, Amen, Amen". A longer passage at the end of Zebahim reads as follows: נשלם וברוך העוזר בגל"ט שכ"ט שושר"ט אמן ואמן ואמן ספרא חלשא ומסכינא דוד ש"צ בן מעודר רי"ת בן סעדיה נ"גע בן יוסף תנצב"ת הידוע אלדש"אל

ימחול לי על כל מה ששניתי ומעיתי וגרעתי והוספתי ונסתר מעיני כדכת' שגיאות
מי יבין מנסתרות נקיני' להתם הפשע ולכלות הרשע ולקרב הישע אמן ואמן חדש
מרחשון שנת אתתנ"ח לשטרות במדינת צנעא.

"This is ended. And blessed be the Helper, who bestoweth upon us
happy life, peace, and all good, Amen, Amen. A poor and miserable scribe
[am I], David, a reader in the synagogue, son of Meoded, (may the
spirit of God guide him), son of Saadia, (may he rest in Paradise), son
of Joseph (may his soul be bound to God), who is known as אל"רש"אל.
May God forgive me for all in which I have erred or mistook, diminished
or added, and for what was concealed from my sight; as it is written,
'who can understand his errors? Cleanse thou me from secret faults'
Ps. XIX:13. To consume transgression and to annihilate wickedness, and
to bring near salvation. Amen, Amen. The month of Mar-Cheshwan, the
year 1858, according to the era of contracts (Sel. 1546) in the province
of Sanaa.

From the subscriptions we learn (a) that the scribe's name was
David ben Meoded ben Saadia ben Joseph, (b) that he was a reader in
the synagogue, (c) that the date of the manuscript is Mar-Cheshwan,
1858 (Sel 1546), and (d) that it was written in Sanaa.

Still another subscription, written partly in Arabic and partly in
Aramaic, which Professor Gottheil has translated at the end of Dr.
Margolis's little pamphlet reads as follows: 5 "Was present and recog-
nises us binding Musa ibn Said, that he has bought this portion of the
Gemara from Abraham as-Sudi, its price being three Qurush. [The sale]
was completed in the presence of the witnesses in the year two thousand
and one, in the city as-Sud, which is situated by the lake called Ahsan.
This happened on the eighteenth day of the month Tebeth. We witness
and attest [it].

Musa berabh Zecharyah(? ?) Halevy.

Nathan ben Shemarya אלעזריא

The MS. of Megilla which we have here examined is included in the volume which contains Mo'ed Kāton and Zebahim, and is to be found on pp. 1a—33a. The MS. is written on yellow paper (11, 2x8, 2 inches of which 9x5, 8 is written over by the text.) The outer and lower margins are wider than the inner and upper ones. The number of lines on each page is thirty five. At the lower right hand corner of each leaf of the MS. is written the first word of the next page, just as in the printed edition of the Talmud.

The marginal notes sometimes cover all the available space on the margin. Although in Mo'ed Kāton the marginal notes as a rule are written in Arabic, in our text they are always written in Hebrew. They are always introduced by the words בערוך (in the 'Arukh), or רבתי ז"ל (May the memory of my teachers be for a blessing). In the marginal notes and corrections two hand may be distinguished, one evidently that of the scribe himself. All the notes beginning with the words בערוך I have verified in the 'Arukh. Several notes introduced by the words רבתי ז"ל I have verified with comparatively slight changes in spelling in Alfasi.

On the margin are found also a number of passages which the first scribe originally overlooked and which he must have inserted latter.

On the whole the MS. seems to have been written very carefully. It contains only a few dittographies and mistakes which are of minor importance. We notice however, some inverted expressions and many transposed passages. These fortunately however, do not impar the meaning of the text.

I have found in the manuscript a few explanatory passages fulfilling that purpose which the Talmudic commentary of Rashi does at the present time.

A careful examination of the text will reveal the fact that several text corrections are in a later hand, and in brown ink. The corrections by

a second scribe were made for the purpose of making the text read in accordance with the printed edition of the Talmud. In two cases, however the second scribe was in error, the original reading being correct.

SCRIBAL PECULIARITIES.

The script of our manuscript is the Yemen Rabbinical script. One notes, however, following peculiarities. 1) The Šin is always pointed, in contrast to the usage in the MS. of Mo'ed Kaṭon, which I have also examined, where the Šin sometimes pointed and sometimes not. 2) The words נמרא and מתניתין are always written in large script, and likewise in several cases the entire Mishna, as well as the voces memoriales (סימנים).

GRAMMATICAL PECULIARITIES.

The MS. does not seem to have any striking grammatical peculiarities. There are however some difference which are worthy of notice: 1) The MS. C. always uses the emphatic form סלקא דעתי in preference to the regular form plus the suffix, סלקא דעתא. 2) Whenever the printed edition usually uses לימא the MS. C. uses the form נימא. 3) The Aramaic abs. Plu. ending is always used in preference to the regular Hebrew ending of the printed edition. 4) The MS. C. invariably substitutes a ד for a ש. 5) In a number of cases the MS. C. uses the plural forms of nouns which the printed edition uses the singular form. 6) Where the MS. C. is usually deffectiva, the Bomberg is plene and vice versa. 7) There is a frequent interchanging of prepositions.

QUOTATIONS FROM THE BIBLE.

In quoting from the Bible, the MS. C. differs both from the printed edition and from the other MSS. The MS. C. differs from the edition of the Talmud, in so far as it gives the entire Biblical verse, where the printed edition quotes only the essential parts of the verse. Although in other MSS., quotations from Scripture are usually very inaccurate our

MS., in every case but one, agrees with the wording of the Bible, and in the one exception the difference is not a serious one. It appears from this that the scribe copied all scriptural quotations direct from the Bible and not from the Talmudic MS. which he had before him. This conclusion is supported by the fact that the verses are always vocalized, — and vocalized, too, as they are in the Bible, except in one case *ולחברך ולחברוך*, where the Babylonian punctuation is used. Other differences are the extensive use of the *פתח* and the use of the *matres lectiones* where the Bible in our printed edition omits them.

I have here collated the first three chapters of Megilla with four other MSS. (the variations of which are given by Rabinovicz in his *Dikduki Sophrim*, and the second Venice edition of 1538). The four MSS. in question are the Munich MS. (Cod. Hebr. 95) of the entire Talmud written in France in 1369; and the Munich MS. (Cod. Hebr. 140-141) of German or French origin; the Oxford MS. Op. Add., foll. 23; and a London British Museum MS. The fourth chapter of the Yemenite MS. owing to the lack of time and books was compared only with the Bomberg edition. The following letters will be used for the four named MSS. and other codes used:

Munich MS. 1 = M.

Munich MS 2 = M'.

Hananel = Han.

London MS. = L.

Oxford MS. = O.

Alfasi = A.

Asheri = A'.

Rashi = R.

From the number of disagreements of the C. C. MS. with any one of the above sources, we may safely conclude as to its independent character. We notice that it gives a fuller version of the text, and contains readings not found in any of the other sources.

NOTES

1) This Introduction has been taken from the introductory page of the author's thesis for his Ph. D. degree.

2) Comp. J. Sappir 'Eben Sappir vol. I p. 53*a*

3) Comp. A. Neubauer, J. Q. R. vol. III p. 614.

4) Prof. Margolis of Dropsie College has originally examined the tract of Megilla and embodied his results in pamphlet form. Comp. Max Margolis. the Colmbia Ms. of Me Ghilla N. Y. 1892.

5) Yomtob Semach; Une Mission de l'Alliance au Yemen Paris 1910 p. 58.

6) The author edited this Masechtah for his Doctor's thesis, which was accepted in Oct. 1913 by the Semitic Dept. of Columbia University. Owing to the war however he has been unable to print his results which are now in the possession of Prof. Gottheil.

7) The author has also edited this Masechtah which is now in press with the Druglin Buchdruckerei of Leipzig, but which they are unable to send him owing to the war.

8) The author shortly hopes to publish the first three chapters of this tract.

Chapter I.

	Bomberg	C. C. Ms.
a		
2)	המוקפין	המוקפות
18)	לקמן חכמים להיות מקדימין	לקמן דאיתמר אמר ר' חנינה חכמים: שיהיו מקדימין.
23)	תקנינהו	תקינן
24)	ארבעה	תקינן ארבעה
24)	תקון: אתו	הוא דתקון: היכי אתו
25)	ועקרי תקנתא	עקרי תקנתא
26)	כולהו	
26)	רב שמן בר אבא	רב שמין בר זבדא
27)	תיקנו להם	תיקנו להם חכמים Han. M. O.
28)	מאי זמניהם זמנים טובא: לא בזמנן	מאי זמניהם: שמעת מינה L. תרתי:
	של זה: אימא זמנים טובא זמניהם	ולא זמנו של זה M'. O. אימא זמניהם
	דומיה דזמנים:	טובא: זמניהם דומיא דזמנם
31)	לכל היא ולא צריך לרבויה ה"ל	לכל היא: צריך לרבויה הכי נמי זמן
	שלש עשר זמן	
31)	ולא יעבור כתיב	אמ' קרא ולא יעבור A. A'. M.
32)	ולא צריך לרבויה	ולא צריך לרבויה פי' רב אחא: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא: שנ' A'. N. T. יקהלו היהודים בעריהם ולא צריך למכתב דהוא יום תענית שמתכנסין בו ישראל לתענית
33)	ולא יעבור כתיב	אמ' קרא ולא יעבור M.
39)	אלא בזמנה	אלא בזמנה: פר' מסתכל כלומ' הואיל ועיניהם של עניים נשואות למקרא מגלה כשיתנו להם מעות: אין קורין אותה אלא בזמנה A. Han.

Bomberg

C. C. Ms.

bב

- 3) מקום
6) דאיכ' דתני לה בר' יהודה
10) מוקפין כלל כלל לא: ולא ישראל
נינהו
11) פרזי' בארביסר מוקפין:
16) אמ' קרא
17) זכירה לעשייה
18) כרכין
22) מוקפת חומה מימות יהושע
23) בן קרחא לא אמ' כתנא דידך:
25) פרזי פרזי: הכי קאמ' אלא שושן
דעבד' כמאן: לא כפרזים ולא
כמוקפין
30) אמר לך ר' יהושע בן קרחה
31) למה לי: אלא קרא לדרשא הוא
דאתא: וכדרכי יהושע בן לוי הוא
דאתא דאמ'
32) עד כמה
33) לטבריה מיל
33) צופים אמרים: ותיסברא זהכתיב

פי' אחר כלומר יראו אומות העולם
שישראל עושין מועדים הרבה לכל עיר
ועיר ואינן ביום אחד ויאמרו אין דתם
אחת ונמצו ישראל בסכנה: לפיכך אין
עושין אותו אלא יום אחד בזמן הזה:
במקום M.
דאיכא דתאני לה בר' יהודה: ואיכא
דתאני לה בר' יהודה.
מוקפות חומה כלל כלל לא ניקרו:
אטו מוקפות חומה לאו ישראל נינהו
מוקפות חומה
אמ' רבא אמ' קרא
זכירה לעשייה: מה עשייה זמנו של זה
לאו זמנו של זה: אף זכירה זמנו של זה
לאו זמנו של זה;
אף כרכים
פרזים דהתם מוקפות חומה דידהו
L. מימות יהושע
בן קרחא מאי טעמא לא אמ' כתנא דידן
פרזי פרזי: אלא לאו הכי קא אמרינן
שושן דעבדה כמאן:
אמ' ר' יהושע
למאי אתא M. אלא כולה לדרשא
הוא דאתא: הא דר' יהושע בן לוי דאמ'
ועד כמה
לטבריה והינו מיל
צופים אמרום: צופים ולא משה: והא
כתי':

Bomberg	C. C. Ms.
1a	
אין מהוה הוה	אלא מיהו הוה
2) ותקיננו	ואמרו M.
3) פתוחין באמצע תיבה	פתוחין בראש תיבה ובאמצע תיבה
4) סוף סוף אלה המצות	סוף סוף איכתי אלה המצוות
4) עתיד לחדש	רשאי לחדש
8) תרגום	והתרגום
9) ונודעוזה	באותה שעה M. נודעוזה
13) ואמר	ואמר רבוננו של עולם O.
13) גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי	ולא M. לכבודי
15) אבא	בית אבא עתיתי M.
15) שלא	כדי M. שלא
16) ועוד	
25) שכחום	אלא M. שכחום
25) מאי שנא	ומאי שנא
26) לא אודעוזה: ואדנביא אודעוזה:	לא מודעוזה ארעא: ואדנביאי אודעוזה:
דאורייתא מיפרשא מילתא: דנביאי	דאורייתא מיפרשין מילי: אדנביאי איכא
איכא מילי דמיפרשן ואיכא מילי	דמסתמן
דמסתמן	
29) ביומא ההוא	בעידנא L. M'. ההוא
32) ומלאכי	ומלאכי ומאחר לא חאזו
33) דאיהו חזא	דאיהו לאו חזא
34) לא חזא	לא חזו מיד
35) מאי תקנתיה ליקרי קרית שמע	מאי תקנתיה: דאי איכא אינש ליזיל
	גביה, ואי מרחק לקרא קרית שמע
35) ארבע גרמידי	ארבע אמות M. וליקרא
36) לדרשה	לדרשה הוא דאטיא
37) דאמ' רב יהודה אמ' רב: כהני	איתמר M. נמי אמ' רב יהודה אמ' שמואל:
בעבודתן	כהנים בעבודתם פי' עבודת הקרבן
40) מעבוד'	השתא

	Bomberg	C. C. Ms.
	לא כל שכן	מיבעיא: למימרה M.
40)	משקרי; גמירא	משקרי: אמר אביי M'. O. גמירא
43)	ביתלם	ביתלם פ' הקים המשכן באותו הלילה ולא הקריבו: ונאסרו ישר' באותו הלילה בתשמיש
44)	עתה באתי	עתה באתי: פ' בשביל ביטול תורה באתי בתוך העם וכת' וילך יהושע כלילה ההוא בתוך העמק Tos.
44	בתוך העמק	
גb		
1)	שלן	שהלך: וגימרי שכל זמן שארון ושכינה ¹ שריון שלא במקומן: ישראל אסורין בתשמיש המטה M'. O.
3)	הא דרבים: והא דיחיד	הא דיחיד והא דרבים ² דרבים חמור ויחיד קל במעבודה ופורים
7)	בזה ובזה אבל לא מקוננות	בזה ובזה לא מקוננות ואין צריך לומר
9)	כל שכן	קל מעבודת ופורים R. עבודה ותלמוד תורה תלמוד תורה ועבודה שתי מגילות ³ מנלה ומצוה אחת אימן
11)	קל	תלמוד תורה ומת מצוה: פ' מטבלין ת"ל תורה והוא חמור מעבודה ובעין לשמוע מ"ק מיגל
15)	מת מצוה עדיף מרתניא	מת מצוה מרתנן
21)	לאחותו	לאחות
24)	הי מנייהו עדיף	איזה מהן M. עדיף
27)	מת מצוה עדיף דאמ' מר	
30)	סמוך אע"פ שאינו נר': נר' אע"פ שאינו סמוך	נראה אע"פ שאינו סמוך: סמוך אע"פ שאינו נראה

¹ פ' חוץ למשכן ישראל

² פ' ת"ל תורה המיר כמו שכל ישראל

³ Corrected by second scribe שתי מצוות

Bomberg	C. C. Ms.
34) שיושבת בנחל	דיתבא בנחל סימן
	כרך שהוקף: בעשרה: חרב: לוד: נשים:
	שואלות: ושונות
38) אע"ג דמיקלעי ליה מעצמ'	ואע"ג דאתו לה מעלמא Han.
40) אשר לו חומה	אשר לו חומה לצמיתות
דא	
6) א' ר' אלעזר	אלא O. אמ' ר' אלעזר
7) חרוב	ואיחריב ¹
8) שפצנת'	ושפצינה ²
10) מכלל דערים הוו מעיקרא	
14) דתניא משה תיקן	דתניא וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל A. M. מצותן שיהיו קורין כל אחד ואחד בזמנו: ותניא סלקא דעתא אמינא M.
18) מהו דתימא	את המגילה ביום: ולשנותה בלילה
20) את המגילה בלילה: ולשנותה ביום	באורתא
22) בלילה	ביראה אמ' ר' אלעזר M.
27) ביראה	שיהו L.
31) להיות	
בד	
7) מיום הכניסה	אלא מיום הכניסה
10) ואי סלקא דעתך: משום דאין נכנסין בשני ובחמישי מפסדי להו לכרכין: לא תימא כדי שיספקו מים ומזון: אלא אימא מפני	ואי אמרת: משום הללו דאין נכנסין ניפסדינהו לכרכים: אלא אי את אמר הכי את אמר חכמים היקלו על הכפרים שיהו מקדימין ליום הכניסה מפני: בשני
16) בשני בשבת	מאי שנא מעיקרא M.
17) מאי שנא רישא דנקיט	ומאי שנא הכא M.
18) ומי שנא סיפא	

¹ Inserted by a second scribe הם וצאלח הם.

² Inserted by a second scribe.

Bomberg	C. C. Ms.
21) מתני' מני: אי רבי: אי רבי יוסי:	מני מתניתין: אי ר' יוסי: או ר' A. M'.
מאי רבי	ר' מאי היא
27) לא ידחו	לא שידחו
28) למוקפין	למקפות חומה
28) למוקפין	למקפות חומה
29) שאני הכא דלא איפשר	הני מילי איכי דאפשר: הכא דלא אפשר
31) ואימא בכל שנה ושנה	ואימא
33) מוקפין וכפרי'	כפרים ומוקפות חומה
33) אין מוקפין קודמין לעיירו'	אומר M. O. אני לא שיקדימו מוקפות חומה לעיירות
36) מאי טעמה דר' יוסי	ר' יוסי מאי טעמא L. M.
38) עיירות לא דחינן ליום הכניסה	לא ידחו עיירות ממקומן
40) הכי השתא התם זמנא שבת היא:	הכא ערב שבת זמנא
והואיל דנדחו ידחו: והכא זמנא ערב שבת	
41) אמ' ר' הונה	דזמניהו
42) דעבדי	אלא הכי קאמ': כל הנדחין ידחו
42) אלא כל הנדחה ידחה	מיהא כל בשבת לא קרינן
43) מיהא מגילה בשבת לא קרינן	
43) ובתקיעת שופר	מי שאינו בקי וילך
44) וילך	והינו טעמיה דלולב והינו טעמיה דשופר
והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב	
46) אף על פי שאמרו	
הא	
1) שמחה	שמחה עצמה לא תהיו
2) שלא בזמנה בעשרה	שלא בזמנה: אין קורין אותה אלא בעשרה
10) אלא: מאי ערב שבת	ומאי ערב שבת
11) דאמ' הואיל ונדחו עיירות ממקומן.	דאמ' כל הנדחין

Bomberg		C. C. Ms.	
17)	בהספד	בספד	
18)	מקום	במקום	
21)	ולא יעבור	ולא יעבור: ואמ' ר' אבא אמר שמואל דאמ' קרא ולא יעבור	
23)	ר' אבא	ר' אחא M.	
23)	שאין מחשבין	שאין אתה מונה	
23)	אתה מחשב	אתה מונה L.	
24)	אתה מחשב	אתה מונה L.	
24)	ותשע' באב וחגיגה והקהל מאחרין ולא מקדימין: תשע' באב אקדומי פורענות' לא מקדמי	ותשעה באב פורענותא היא ואקדומי פורענותא לא מקדמינן M.	
28)	דאכתי	איכתי	
27)	מאחרין לה	דחין לה M.	
27)	זמן	כל זמן	
27)	מאי היא	מאי קאמ'	
28)	מני	ומני	
29)	דתנן	דתנן בית שמאי אומ'	
29)	ביום טוב		
30)	כל זמן	וכל זמן	
31)	והולך		
31)	את כל הרגל כולו ויום טוב האחרון	את כל הרגל: עד יום טוב האחרון	
23)	דחד יומא מאחרין	דחד יומא הוא: אפילו הכי מאחרין	
23)	מודין	ומודים	
23)	שאם חל עצרת להיות בשבת	שאם חל בשבת	
b			
2)	תשעה באב ולא הודו לו	תשעה באב ממקומה: וליה הודו לו	
		חכמים O. Tos.	
5)	השבת	שבת	
9)	מלמד	כלומר	
11)	אלא		

THE COLUMBIA COLLEGE MS. OF MEGILLA

Bomberg	C. C. Ms.
14) ומי פשיטא ליה	ומי פשיטא מילתא O.
16) בטברי'	מגילתא M. בטבריא
19) וכי פשיט' ליה מי שרי	וכי פשיטא ליה בתמיסר: בארביסר M. מישרי
20) את יום ארבע עשר ואת יום חמש' עשר יומא פוריא	ארביסר ותמיסר פוריא
23) הני מילי בהספד ובתענית	תרגמא: אהספד ותענית L. M'. O.
35) לההוא גברא	לההוא גברא בפוריא
25) שדי	זרע M. M'.
25) בפוריא	
26) בר יומיה הוה	בר יומיה הוה ולישמתייה שמותי: כיון דלא צמח כיתאניה הינו שמתא
27) אפילו תימא ביומיה הספד	אפילו תימא ר' בר יומיה M. נטע: הספד
31) איסור הוה	איסור היה ותניא דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם
31) לעולם נהוג	
35) קרי	קרא מגילתא M.
36) מוקפת חומה	אי מוקפת חומה
36) או לא;	או אינו מוקפת חומה מימות יהושע בן נון M.
41) והני לא מיגלי	והני מיכסו M.
41) משום דהני מיגנו	דהני מאני מאויבים M.
42) לא מיגנו	לא מיגנו מאויבים M.
42) מיגניא	אניני מגנא מאויבים M.
42) אי מוקפת חומה מימות יהושע	
בן נון היא אי לא	
43) בבית בנימן	
a.	
3) משום	

Bomberg	C. C. Ms.
5) דמחיקי פירא בקלא דכינרי	משום M. O. דממתקא פירותיה ככינרא
13) רקת	רקת אלא אמ' ריש לקיש
15) שמה צפורי	שמה צפורי: אמ' רב פפא
18) מה טעם משום	מה טעם זבולון עם חרף נפש' למות
18) נתת להם שדות וברמים	נתתה ארצות
19) נתת	נתתה
19) נתת	נתתה
20) ארצות	שדות וברמים
20) אמר לו כולן	אמ' לו חייך M' הכל
21) ותני	ותאני
22) סימן זה יהא לך כל הנוטל	אמ' M. לן סימן זה יהא בידך M. שכל הנוטל
24) והא הויא	והא איכא M'.
24) מילתא	
25) ריש לקיש	רבא בר בר חנא
25) זבת	ארץ זבת
25) ששה עשר מיל על ששה עשר מיל	שתיסר מילי אשתיסר מיל
27) זבת	ארץ זבת
27) דכל ארעא דישראל	דכולה ארץ ישראל
30) תקועה	
31) ונצחום	ונכדיה M. M. O. P'.
32) והסירותי דמין מפיו זה בי' במיא	וקרסאות שלהן שעתידין: סימן לָשם
שלהן ושיקוציו מבין שיניו וזה בין	יותן מאויי יגע רשע: L.
גליא שלהן ונשאר גם הו' לאלהינו:	דמוקמי בה
אלו בתי כנסין ובתי מדרשו' שבאדום	דמרבונה מלכי
35) וקרסיות שבאדום שעתידין	יוחן רשע זה M. M'.
37) דמרבי בה	אמ' לו הקב"ה M'.
37) דמוקמי מינה מלכי	
43) יוחן עשו	
43) אמ' לו	

Bomberg	C. C. Ms.
43) אמ' לו בארץ נכוחות יעול	אמ' לו הלא מכבד הורין הוא: אמ' לו בארץ נכוחות יעול: עתיד הוא לפשוט את ידיו בבית המקדש: אמ' לו השפיע לו טובה בעולם הזה ובל יראה גאות ידו לעתיד לבא
3) בגרממי' של אדום	בגרממיא
4) ובכל יומא נפקא הני לאפי הני ומקטיל חד מניהו	כל יומא נפקין לחרובי עלמא: פגעו הני בהני והני בהני ומיקטל חד מיהני וחד מיהני M.
6) מלכא	אחרנא O. P.
7) אל תאמין	אל תאמן בו M'. O.
9) הני מילי	והני מילי
10) ולדברי תורה לא אמרן אלא לחדודי	ובדברי תורה נמי לא אמינא אלא לחדודי
20) ותניא	וכן אמ'
21) בעולם הזה	בעולם הזה: שני עוזבי תורה יהללו ושומרי תורה יתגרו בם
23) לא קשיא הא במילי דידי: הא במילי דשמי': ואיבעי' אימא הא והא במילי דידיה: ולא קשיא הא בצדיק גמור	לא קשיא הא בצדיק גמור
25) דאמ' רב הונא מאי דכתי'	שנ'
26) צדיק ממנו בולע	אמ' רב הונא צדיק ממנו בולע
26) ואיבעי' אימ' שעה	אי בעית אימא הא והא בצדיק גמור: ולא קשיא הא במילי דידיה: הא במילי דשמיא: ואיבעית אימא הא והא במילי דשמיא: שעה O.
27) שלש	תלת
27) ער שלש	אחלת
27) ויש בה שלש מאות ושש' וחמשה שוקי'	ותלת מאה ושתין וחמישה שוקיאית בה

Bomberg	C. C. Ms.
28) ששה עשר מיל על שש עשר מיל	שיתסר מילי
29) והדר בה אע"פ שלא נולד שם	והנולד בו אע"פ שלא דרבו: נ"א נתרבא
והנולד בה אע"פ שלא דר בה	והדר בה אע"פ שלא נולד בו
29) יש בנו	יש בתוכו
29) וכל אחד אחד חמש מאות חלונות מעלין	וכל אחד ואחד מהן יש בו חמש מאות חלונות של מעלה
30) צידו אחד ים וצדו אחד הרי'	צדה אחת ימי צדה אחת הרים
31) קרא	קראו
32) קריאת המגילה	מקרא מגלה A. A'. M. R.
34) בר יוסי	בר יוסי משום רבי זכריה בן הקצב M.
35) אף קורין אותה באדר השני	אין קורין אותה אלא באדר השני
36) שאסורין	שאסורין ¹
37) לכתחילה בשני	סדר פרשיות נמי לכתחילה בשני
38) סבר	אומ'
38) אפילו	
38) אי קרו בראשון קרו בשני	אע"ג דקארו בראשון קראו בשני נמי O.
38) מני	מני מתניתין
38) קשיא מתנו'	קשיא מתנות לאביונים M.
39) נמי	אף
40) מתני'	
40) אמר ר' חייא בר אבין אמ' ר' יוחנן	אמ' ר' אבא אמ' ר' חייא בר אשי M. O.
	אמ' רב
45) גאולה לגאולה	גאולה לגאולה ²
a	
1) כל שנה ושנה	כל שנה
2) דאי מבכל שנה ושנה	דאי כתיב כל שנה ושנה
2) כי קושין קא משמע לן שינית ואי	כי קושין: כת' שנית ואי כת' שנית
אשמעין השנית הוה אמינא	הוה אמינא

פ' כן בנפלת אפים שהיא הלכה למעשה בשני הימים ¹

פ' גאולה ניסן שהיא יציאת מצרים לגאולת ממות לחיים ²

Bomberg	C. C. Ms.
ובשני: קא משמע לן בכלל שנה ושנה 4)	ובשני קרינן M. כת' כל שנה ושנה
לכדרב שמואל בר יהודה דאמ' רב 6)	ככדרב יהודה אמ' שמואל דאמ' רב
שמואל בר יהודה	יהודה אמ' שמואל L. M'. O.
בכל עולם כולו 8)	קבועה בכל עולם M'.
אמ' רב שמו' בר יהודה שלחה 8)	ואמ' רב יהודה אמ' שמואל שלחה
לבין האומות 11)	כתובה ומונחת M. על ספר M. דברי
כתובה אני על דברי הימים למלכי 11)	הימים דכת' הלוא הם כתובים על
מדי ופרס	דברי הימים וגו':
זוגא חלופי 14)	זוגא חלופי מחלפי
כתבונא לדורות 15)	כתבונא בספר M.
עד שמצאו לו מקרא כתיב בתורה 17)	ולא קבועה עד שמצאו לה M. מקרא מן
כתב זאת מה שכתב כאן ובמשנה 18)	התורה O.
תורה	כתוב מה שכת' כאן: זאת מה שכת'
מאי ואומר 30)	במשנה תורה M'.
רבי מאיר ויודע הדבר למרדכי 33)	ואמ'
רבי יוסי בן דורמסקית	רבי יוסי בר דורמסקית: ויודע הדבר
אמ' שמואל הואי התם הוה אמינא 35)	למרדכי: ר' מאיר
מילתא	אמר רב יהודה אמר שמואל M. כי הואי
סברא הוה: דלא הוה איניש דחשיב 37)	אלמלא הואי התם: אמרי מילתא.
למלכא כוותיה והאי כי קא מפיש	סברא הוא מדלא M. הוה ליה למלכא
טובא ואמר	דעדיף מיניה: כי קא מפיש ואמ' טובא
דאמר מלמד 38)	דאמ' ר' אלעזר המודעי מלמד
והא דרבי מאיר דילמא כרבי חייא 39)	אי מדר' יוסי בר דורמסקית: דלמא כר'
בר אבא דאמ' בנתן ותרש שני	חייא בר אבא: אי מדר' מאיר דלמא
טרסיים היו והא דרבי יוסי בן	פריסטקא שדור אלא M. דשמואל
דורמסקית דלמא פריסתקי שדור:	
דשמואל	

Bomberg	C. C. Ms.
40) אמ' רבינא	אמ' רבינא ואיתמא רב נחמן בר יצחק L. M. O.
42) לאיש אחר	לאדם אחר L. M. M'. O. R.
bן	
1) ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים	ומתנות לאביונים: הדר M'. שדר ליה כוליה עגלה ¹ תילתא ותילתא גרבי דחמרא M'. שלח ליה קיימתה בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו
5) מלא טסקת	מלא טסקא ²
7) דפילפלתא	פרפילתא ³
8) אמר מר אנא	אמ' מר: דידי עדינא מדידיה: דאנא לפדא ⁴
11) קהרה	הך בישולא
11) ובישולא	ובעי למיכסיה לכסא בתרא
12) ובעאי למיכס צעא אבתרה	ולא ידעין
14) ולא ידע	ור' זעירא
18) ורבי זירא	עבוד
18) עבדו	בעא רחמי עילויה
20) למחר בעא רחמיו	ליתי מר לישלם M'. לא כל שעתא
22) לא בכל שעתא ושעתא	ולא אתו רבנן לבי מדרשא
25) ולא אתו רבנן	מאי טעמא מאחר
25) מאי טעמא	רבנן האידנא אמ' ליה
25) רבנן	ולא סבר לה מר להא דרבא
26) לא שמיע ליה למר הא	ידי חובתו מאי מעמא ימי משתה ושמחה
27) ידי חובתו אמ' ליה אמר רבא הכי	כתיב L. M. M'. O. אמ' ליה הכי אמ' ר' אבא: אמ' ליה אין
32) ואידך	ור' יהודה

פ' שלישי לבסו¹פ' כלכלה²פ' טרפלי³פ' שבאידי⁴

Bomberg	C. C. Ms.
33) כאן במכשיו	לא קשיא M. כאן במכשירין
39) כיון שלקה	משלקה M: O. זה
40) אמר רבא: תנינא: אין בין יום הכפורי' לשבת	אמ' רב אדה בר אהבה: M'. אף אנן נמי תנינא אין בין שבת ליום הכפורים
42) אמר רב נחמן	איכא דאמרי אמר רבא L. M. M'. בר חנא אמר ר' יצחק חלוקין עליו חבריו על ר' חנניה בן גמליאל: אמ' רבא אמרי בי רב: אף אנן נמי תנינא אין בין יום השבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה בהכרת ואם איתה אידי ואידי בידי אדם הוא אמ' רב נחמן בר יצחק הא מני L. M.
43) חייב כריתות	כל חייב כריתות
43) חייב כריתות	כל חייב כריתות
44) זה עיקר	והכי קאמר זה עיקר
44) בהיכרת	בידי שמים M. M'.
חא	אבל כלים
3) הא לענין כילים	רב אדא בר אהבה L. M.
4) ואמאר	דתניא ר' אלעזר אומ' אפילו ויתר M.
5) רבא	איזה הוא נדר: ואיזה הוא נדבה: L. M.
6) דאמר ויתור	נדר האומר ונדבה
10) איזהו נדר: האו' איזו היא נדבה	נדבה M. מתה או נגנבה
13) נדבו' מתו או נגנבה או אברו	באחריותה
14) באחריותן	דדארי ליה אכתפיה דאמי
18) דטעין אכתפיה דמי	לענין טומאת משכב
20) לענין משכב	מני: סימאי Han.
21) מנהני מילי: דתנו רבנן	הא כאיזה צד
29) הא כיצד	שלש ראיות
30) שלש	

Bomberg	C. C. Ms.
30) שתיים	ראה שתיים
34) לא ידענא	הוה אמינא L. M. M' לא דדענא
35) וכי יטהר	לקרשה הוא דאתא: האי M'. O. וכי יטהר
36) מאי דרשת בית ההוא מיבעי	למא לי ההוא מיבעי
36) ולא מזובו ונגעו	מזובו ולא מנגעו L. M'. O.
36) מזובו וספר	מזובו וספר: מקצת זובו M. וספר
37) והלא הן הוא ומה מצורע אם מטמא משכב ומשב לא והא טעון ספירה	
בח	
6) אמ' ליה	אמ' ליה מסתברא
6) לישתוק	אם בן O. נשתוק
7) האי מיבעי לי מזובו ולא מנגעו	האי מזובו M. מיבעי לי: מזובו ולא מנגעו
9) מוסגר	מוסגר
9) מוחלט	מוחלט
11) לענין שילוח	לענין שילוח ולטמוי בביאה זה וזה שווין
12) טהור	מאי וטהר
17) מי שצרעתו	הכי נמי M. M' מי שצרעתו
18) וכי תימא הכי נמי והא קתני	והתנן
20) אמר ליה ימי כל ימי	אמ' ליה אי כת' ימי בדאמרת: השתא דכת' כל ימי
21) מאי טעמא לא דקתני	נמי נבעי M'. וכי תימא הכי נמי והא דתנן
22) אמר אביי	אמ' ליה אביי ואי תימא רב כהנא
מא	
2) מאי איריא	אי הכי M. מאי איריא
5) דהא קתני	נמי לא L. M. דהא תנן
6) אשורית	כתב אשורית
6) אלא לא קשיא	אלא אידי ואידי בגופין שלנו: ולא קשיא

Bomberg	C. C. Ms.
7) אי רשב"ג הא איל יוני'	אי רבן שמעון בן גמליאל עד שיכתבונו כתב אשורית M' והא איכא כתב יונית איכא: אלא לא קשיא כאן בספרים כאן במגלה
11) איכא בשלמא תורה איכא יגר שהדוּתא: אלא הכי מאי תרגו' איב': אלא לא קשיא כאן במגלה כאן בספרים	שכתבו מקרא איכא בשלמא תורה איכא יגר שהדוּתא: תניא הכא מאי תרגום שכתבו מקרא איכא: אמר רבא
19) יוונת	שיכתבו יונית התירו
21) אסר	אסר: הא בכל לשון קא אמ':
24) ומשום מעשה דתלמי המלך	משום מעשה שהיו
25) שכינס	שלקח
26) והכניסן	והושיבם M. M'. O.
31) והסכימי כולן לדעת אח'	והסכימה דעת כולן לדעת אחת
33) בראו ולא כתבו בראם	בראם
38) דאטומי	דאטומי
b	
6) שם אשתו	שמה
9) ואמר רבי יוחנן	ואמ' ר' אבהוא M. אמר ר' יוחנן
11) ואימא	אי הכי M.
12) היינו טעמיה דכתיב	היינו טעמא דרבן שמעון בן גמליאל: אמר קרא M.
14) בשמן	בשמן
17) מתניתין	Gemara Begins הא לענין פרים הבפורים ועשירית האיפה זה וזה שווין; מתניתין ולא הוה לו חכמים ת"ל הכהן M. דלא בר' מאיר מאי טעמא דר' מאיר
19) וחכמים אומ' אינו מביא	
22) ת"ל חמשיח	
23) דלא בר' מאיר מאי אימא סיפא	

Bomberg

C. C. Ms.

		דחניא משיח אין לי אלא משוח בשמן המשחה מרובה בבגדים מנין ת"ל הכהן במאי איקמתה דלא כר' מאיר אימא סיפא
34)	כהן גדול	לכהן M. גדול
34)	כהן הדיוט	לכהן M. הדיוט
37)	רב יוסף אמ' ר' היא	אמ' רב חסדא אין רישא רבנן וסיפא ר' מאיר ר' יוסף אמ' היא
37)	במה	במה
39)	בעין פסחי' מני	בעין פסחים חובות שקבוע להן זמן מתניתין מני
40)	לא הקריבו	לא הקריבו באהל מועד שבמדבר ושבגלגל
41)	זמן	זמן התורה
a.		
5)	לשעתה	לשעבר
11)	ומאי טעמא	אלא מאי טעמא M.
21)	אוכלין	ואוכלין
24)	מכלל דרב	מאי לאו Han. הגחות הבח 2 מכלל דר'
28)	אלא כי הני תנאי דחניא	אלא הא דחניא
31)	בלבר היו	בלבר מנו M'. L. O.
b		
1)	אמרי לא צריכי לקדושי אלא מצאו	בעינן למימר לקמן דלא צריכי קידושי אלא אימא M. מצאו
2)	בידך	
3)	הללו	כולם
3)	בה	בהם
4)	קשיא דרבי ישמעאל אדרבי ישמעאל	
	תרי תנאי	איבעית אימא תרי תנאי
5)	הא רבי אלעזר	חד מניהו M. ר' אליעזר

Bomberg	C. C. Ms.
7) אמר רבי לוי	ר' לוי
16) הא שכיב	אע"פ כן
17) והכתיב ויהי כאשר ראה יעקב את רחל והא כתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד והאיכא שני והאיכא שלישי והאיכא טובא אמר רב אשי כל ויהי אינו אלא	ויהי ערב ויהי בקר והאיכא ויהי ויהי טובא דשבקינהו אלא M. אמ' רב אשי ויהי
19) ויהי בימי אחשורוש	ודאי L. P.
20) ויהי בימי אמרפל	ויהי בימי אמרפל עשו מלחמה ויהי בימי אחז בן יותם על רצין מלך ארם
20) ויהי בימי אחז ויהי בימי יהויקים	ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה וג' ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו ויהי בימי אחשורות היה המן לצאת שביסטה פניה ואמ' ר' אלעזר M. M' O. P' שביסטה פניה
22) ויוצאה	מלכים מנא לן M'. P' מדוד נביאים מנא לן M'. P' אמוץ
23) דכסתא פניה	ואמ' ר' לוי ואיתימא ר' יונתן M' מאנשי כנסת הגדולה Han.
23) אלא משום דכסתא פניה	מן המדה שנ' ולפני הדבר עשרים אמה ארך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו L. ותניא נמי הכי
23) ולא הוה ידע לה זכתה	
24) מלכים מדוד	
24) נביאי'	
24) מסורת בידינו מאבות' אמוץ	
24) ואמ' ר' לוי	
25) מאבותינו	
25) מין המדה תניא נמי הכי	
25) וכתביב ולפני הדבר עשרים אמה אורך וכתביב כנף הכרוב האחד חמש אמות וכנף הכרוב האחר חמש אמו'	

Bomberg

C. C. Ms.

27)	אלא לאו	בנס היה עומד יונתן קם תחת שמואל
27)	בנס היה עומד	יהושע ש"ש בכה הטוב פדה כסאו בדם
		עבדיו הניף הרכיב יוחנן זכר שמע ארי
		עזר אצלו נחמן לולי רבא צדיק
		מתן גוי איש אלהים סימן
34)	יעלה הדם זו אסתר	תעלה M' אסתר
34)	לשם זו מקרא מגילה	לשם אלו פורים O. P'
35)	אילו ימי פורים	לא יכרות זה מקרא מגילה O. P'
35)	בן לוי	בן חנניה L. O.
36)	חדי הקדוש הוא	ומיחדי הקב"ה
38)	רבי יוחנן	ר' שמואל בר נחמני אמ' ר' יונתן M.
38)	ביקשו	באותה שעה O. P' ביקשו
38)	שירה אמ' הקדוש ברוך הוא	שירה לפני הקב"ה M. O. אמ' להן M. O.
		הקב"ה
38)	שירה	שירה לפני M.
39)	אמ' רב אלעזר	אמר ר' יוסי ב"ר חנניה
43)	ממנה	משם
a		
2)	רבי חנינא בר פפא	רב חנן בר פפא
3)	באש ובמים באש בימי נבוכדנצר	באש ובמים ותוציאנו לרויה M. O.
		הרכבת אנוש לראשינו באנו באש בימי
		נבוכדנצר (נ"א בשדים)
4)	בימי המן	בימי מרדכי (נ"א המן) ואסתר
5)	וראו את ישועת אלהינו	
9)	שאוכלין ושותין בדוב	שאוכלין ושותין בדב M'. O.
12)	בתורה	בתורה כויכול
12)	ושמח העם ובשביל רשע יאנה עם	ישמח עם זה מרדכי דכת' ומרדכי יצא
	ברבות צדיקים ישמח העם זה מרדכי	מלפני המלך כלבוש מלכות וגו' והעיר
	ואסתר דכתיב והעיר שושן צהלה ושמחה	שושן צהלה ושמחה Han.

Bomberg

C. C. Ms.

18)	וויי והיא הדא דכתיב	ויהיה נתקיים מה שכת' P. (הגהות הב"ח)
20)	לכלותם בימי המן להפר בריתי אתם	לכלותם להפר בריתי אתם בימי המן
	M. רומיים	
22)	וחשמונאי ובניו ומתתיה כהן גדול	ומתתיה בן יוחנן הכהן הגדול וחשמונאי
	לכלותם	ובניו
24)	יכולה לשלוט	שולטת O. P.
24)	רב חייא	ר' חייא בר אבא L.
26)	החריב	נבוכדנצר M. חריב
28)	ור' יוחנן אָמר	ור' חנניה אומ'
	ור' חנניה	ור' יוחנן M.
28)	שהכל נעשו רשין	שנעשו הכל M. רשין
30)	מתחילתו ועד סופו אברהם	מתחילתו ועד סופו הוא עשו אבי אדם
		Han. M'. הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו
		אברהם
32)	אצל	לפני
32)	שגדול ממנו בתורה	שגדול ממנו בתורה ללמוד תורה M.
32)	אצל	לפני
32)	בחכמ'	ללמוד תורה דא' הוא אחשורוש הוא
		רישהו דכל יהודא
33)	איניש דחשיב למלכא כוותייה	דלא איכא M. דחשיב כותיה
34)	ולא הנה חזי למלכות	לא הנה תאזי
35)	מסוף העולם ועד סופו	על כל העולם כולו Han. L. M. P.
40)	ואלו הן	
	ביא	
1)	מלכותין	מלכותיו רבא אשמדא וטרעיה
2)	והדיוט	והדיוט וחולא M.
3)	שלמא מילתא אחריתי	שאני Han. M. M'. שלמא דמילתא
		Han. M. M'. יתירתא
6)	הא איכא	הא הויא
9)	הא איכא שבע דלא מלך עליהו	הא הויא שבע בלא היא מליך עליהו

Bomberg	C. C. Ms.
15) חשב וטעה אנא חשיבנא	מנא וטעה אנא מנינא Han. O. P'.
16) אפקד אתכם וכתיב למלאות לחורבות ירושלם שבעים שנה	אפקד אתכם מאי לבבל למלכות בבל Han.
19) אפיק	מיד אפיק
20) ונבוכדנצר מנלן דארבעין וחמש שנין מלך	ארבעין וחמש לנבוכדנצר מנא לן
21) ב"ט גלו גלות יהויכ'	וגלו בתשע עשרא
22) לנבוכדנצר	למלכות Han. M. נבוכדנצר
30) אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי	ביון דחזא דמלו שבעין שנין ולא איפרוק אמר מדלא איפרוק השתא חולא מיפרק Han.
35) מיטעא טעי אנא חשיבנא ולא טעינא	מנא וטעא אנא מנינא Han.
36) מאי לבבל לגלות בבל כמה בצירין תמני חשיב ועייל חילופייהו	לגלות בבל כמה בצרן חמני עייל תמני M. חילופייהו
38) וחמש דדריוש וכורש	ותלת דדריוש ותלת דכורש
39) שבעין	שבעין שנין Han. L. M.
39) אמר השתא ודאי	אמ' מדהשתא לא איפרוק
40) בא	אתא
42) בצירן	בצרן נ"א פישא
42) למיבני	לא יבנוי M. M'. O.
a יב	
1) שנה אחרת	שנה אחת היתה Han. L. (הגהות הב"ח)
1) ועמד	עלה
4) לפקידה בעלמא	לפקידה בעלמא ולא לגאולה
6) וכי	אמו Han. L. M.
8) ויקבץ גליותי	והוא יקבץ גליותי
9) אמר רבא	אמר רב חסדא M.
14) דאיבעי ליה לקרובי בני מאתיה	לבני מאתיה איבעי לקרובי Han. L. M'.
17) על אותו רשע אם כן	על אותו רשע דכת' עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה וגו' ואין עם

Bomberg

C. C. Ms.

- 18) אמר אתה
22) החזיקתן בגינה ולא החזיקתן עד
שהכניסן לבית והחזיקתן
25) מלת לבנה הציע להם
25) על גלילי כסף ועמודי שש

אלא ישראל דכתיב עם זו יצרתי לי וגו'
אמ' לדים M. אם בן
אמר לנו Han. M'. O. P' אתה
חשיבן L. M. בגנה ולא החזיקתן עד
שהכניסן לביתן
מלת לבנה הציע להם

Chapter II.

	Bomberg	C. C. Ms.
a		
31)	עשייה כתיבה	[עשייה] M'. O. [הוא] L. M'. O. דכתיבה
		התם
32)	הימים: אלא	הימים האלה ככתבם וכזמנם
33)	איתקש זכירה לעשייה	
34)	ובתפילה	[וכן] Han. L. M. M. O. בתפלה
34)	רבה אמ' דכת'	[אמר רבא דאמ'] A. A'. L. M. O. קרא
34)	ועד מבואו	עד מבוא מהלל שם י"י [כשם שאי אפשר לשמש לזרוח למפרע מן המערב למזרח] A. A'. Han. O בן אין קורין הלל למפרע
37)	קריאת שמע	L. M. M'. O. [מנא לן] קריאת שמע וכן הלכה
38)	בכל לשון	בכל לשון
b		
1)	ורבנן אמ' טעמא	ורבנן אמרי
8)	מדברים הדברים	[נפקא ליה] L. M. M'. מדברים הדברים
18)	ביבנה	
18)	אמר ר' יוחנן ואמרי לה במתניתא	[אמר ר' ירמיה ואיתימא ר' חייא בר אבא] A'. M. M'. ואמרי לה במתניתא
	תנא	
20)	ובהם כמה נביאים	ועמהם כמה נביאים
21)	שאומר	שאומרין
24)	שנאמר	ת"ל
26)	שנאמר	דכת'

Bomberg	C. C. Ms.
30) כי ירבה לסלוח	כי ירבה לסלוח [אלמא בתר תשובה סליחה] L. M. M'. O. היא
32) כת' התם	כת' התם
32) בתר סליחה היא והכתיב	בתר סליחה [אלא] L. M. M'. O. הא כתיב
33) ההוא לאו רפואה דתחלואים היא	ההוא רפואה לאו דחלאים היא: אלא
אלא רפואה דסליחה היא	ההוא רפואה דסליחה היא ובתר רפואה דסליחה לימא רפואה דחלאים דכת' הסולח לכל עונכי הרופא לכל תחלואיכי
34) אמר רבא מתוך עתידי	[אמר ר' חייא בר אבא] L. M. M'. O. מתוך [שישראל] L. M. M'. O. עתידין
35) קבועה בשביעית	קבועה בשביעית ובשביעית מתפרקין
36) דגאולה היא	דגאולה היא [ואתחלתה] L. M'. O. [דגאולה] מ'הא בשביעית הויא M.
36) אמר רבי אחא	אמר ר' אחא [ואיתמא ר' לוי] L. M. M'. O.
38) ודוד כי אמרה בתשיעית אמרה	ודוד כי אמרה בפרשה תשיעית אמרה: ואם תאמר עשירית הוא אשרי ולמה רגשו חדא פרשתא היא
39) דבת' שנ'	שנ'
39) כי קירבו לבוא	כי קירבו לבוא: אלמא קיבוץ גליות הוא בעת ברכת שנים הוא
40) וכיון שנעשה דין מן הרשעים	וכיון שנעשה דין ברשעים
42) וכלל גירי הצדק עם הצדיקים שנאמר	וכלל גרים עם הצדיקים דכת'
43) והיכן מתרוממות קרנם בירושלים שנאמ' שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם	והיכן מתרוממות [קרנות הצדיקים] L. M. M'. O. בירושלים שנ' [ודרשו את שלום העיר] M. M'. O. [אשר הגליתי אתכם שמה והתפללו בעדה אל י"י כי בשלומה יהיה לכם שלום] M'. O. וכיון שבאו לירושלים בא דוד שנ' אחר ישובו בני ישראל ובקשו את י"י אלקיהם ואת דוד מלכם

Bomberg

C. C. Ms.

a

שנאמר זבח תודה יכבד 4) יכבדני 5) וירד מעשות החטאת והעולו' והשלמי' אימא קודם עבודה לא סלקא דעתך דכתיב וירד מעשות החטאת וגומר מי כתיב לעשות מעשות החטאת כתיב ולימרה אחר העבודה לא סלקא דעתך דכת' זובח תודה מאי חזית 10) ברכה דהקדוש ברוך הוא שלום שנא' ה' יברך את עמו בשלום 14) אמר רבי יוחנן המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא 18) דכתיב לך דומיה תהלה סמא דכולא משתוקא 19) וכתיב התם כתב זאת 20) וממאי דהאי זכירה קריאה היא דלמא עיוני בעלמא 20) דכתיב 21) קראה תרגום היינו על פה 22) לא צריכה דכתיבה 23) והא אמרת יקראה בכל לשון 24) אמר רבי אחא אמר רבי אלעזר שכתובה בלעז	שנ' זובח תודה יכבדני [וירד מעשות ולימרה מקמי עבודה] L. M'. O. P. אי כת' לעשות כדקאמרת השתא דכת' מעשות שמה מינה בתר עבודה: ולומרה בתר עבודה מקמי הודאה הא כת' וזובח תודה יכבדני ומאי חזית [וברכה דהקב"ה שלום הוא] L. M. M'. O. דכת' י"י [עוז לעמו יתן י"י יברך] M. את עמו בשלום מכאן ואילך in line 10 to וכי מאחר From in line 12 is wanting in the C. C. Ms. אמר רבי יוחנן ואמרי לה [אמ' ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמ' ר' אבהו אמ' ר' אלעזר] L. M. כל המספר בשבחו של הקב"ה דכתיב לך דומיה תהלה אלקים בציון סמא דמילתא משתוקא וכת' התם כתיב זאת [ההיא זכירה דהתם ממאי דקרייה היא אימא עיוני בעלמא הוא] M. M'. O. [דתניא] L. M. M'. O. קראה תרגום היינו על פה אלא דכתיבה בכל לשון לא יצא והדר תני אבל קורין אותה ללועזות בלעז הא אמרת [אמר ר' זירא שכתובה בלעז וכן אמ' ר'

Bomberg

C. C. Ms.

- 28) אלא להא גיפטים גיפטים
 28) עילמית לעילמית יונית
 30) כי איתמר דרב ושמואל בעלמא
 איתמר
 33) ולימרו
 35) מידי דהוה אנשים ועמי הארץ
 35) אטו אנן דאחשתרונים בני הרמכים
 מי ידעינן אלא מצות קריאה
 על הספר ובדיו
 קראה סירוגין
 37) דהו עיילי פסקי פסקי לבי ר'
 37) מאי חלונג
 38) עד מתי אתה מפזר חלונג
 39) אמר ליה
 40)

- 43) שקולי טאטיתא וטאטי ביתא
 ביח
 1) משום רבי יהודה
 2) כולה חוזר לראש אמר רב יוסף

אחה אמ' רבי אלעזר שכתובה בלעז
 L. M. M'. O.

From סלקא דעתך דאי to line 27
 beginning with מיתבי is wanting in
 the C. C. Ms.

אלא [להא דתניא] L. גיפטים לגיפטים
 עילמית לעילמים מדית למדיים יונית
 [אלא מתניתין כבִּרְיָא] R. דרב ושמואל
 בעלמא איתמר הכי איתמר
 ולימא
 [אמר ראבא] M'. O. מידי דהוה אנשים
 ועם הארץ

אטו אנן ידעינן דאחשתרונים בני הרמכים
 מאן אנן אלא מצות קריאת המגילה
 ופרסומי ניסא הכי נמי מצות קריאת
 המגילה

Mishna l. 9

על העור ובדיו
 קראה סירוגין
 דהו קא עיילי פסקי פסקי
 מאי לגלונות O. M'.
 עד מתי מיפזר לגלונך
 ליתא

From l. 40 מאי to l. 42
 wanting in the C. C. Ms.

שקיל טאטך וטאטי ביתך
 ר' יהודה
 כולה חוזר לראש אמ' ליה [אבא] M.

Bomberg

C. C. Ms.

- הלכה ברבי מונא שאמר משום ר' יהודה אמר ליה אביי
 7) אמר רבי אבא
 9) ושמואל אמר אין הלכה בר' מונא
 11) אמר רב
 12) ושמואל אמר מונה
 22) מיתבי: היו בה אותיות מטושטשות
 23) ואם לאו פסולה לא קשיא הא בכולה
 27) ואחר כך אקרא חציה
 29) דקרו ליה
 29) היה דורשה כותבה
 אי דקא מסדר פסוקה פסוקא
 וכתוב לה כי כיון
 30) אלא
 31) וקרי ליה ומי יצא
 וכתוב ליה
 33) אות אחת
 36) דמיקיים ביה

- [שאמ' משום ר' יהודה] M.
 [אמ' ר' ירמיה] M. אמ' רב
 שאמ' משום ר' יהודה איכא דאמרי אמ' ר' אבא אמ' ר' ירמיה בר אבא אמ' רב הלכה בר' מינא ושמואל אמר הלכה בר' מינא ושמע מיניה
 [ורמינהו] O. M. M'. היו בה אותיות מטושטשות
 ואם לאו פסולה וליטעמיד תקשי לך קראה על פה לא אלא לא קשיא הא בכולה
 [ואחזור ואקרא חציה הראשון] A. Han.
 L. M. M'. O.
 [כגון] A. Han. L. M'. O. דקאמרו ליה
 היה כותבת ודורשה
 [אלימא] L. M. M'. O. דקא מסדר
 פיסוקא
 וכתוב לה כי כיון
 ואלה
 וקרי ליה
 וכתוב ליה נימא מסייעא ליה לרבא בר בר חנא דאמר רבא בר בר חנא אמר ר' יוחנן אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב אלא דחוי פסוקא פסוקא מיספרא וכתוב ליה:
 [אפלו] L. M'. O. אות אחת
 דאיקיים ביה

Bomberg	C. C. Ms.
36) אמר ליה רמא בר חמא לרבי ירמיה מדפתי	אמר ליה [ר' אמי בר ברכיה] M'. לר' ירמיה מדפתי
38) שתיכתב על פיך	להיכתב [מפיד] L. M'. O.
39) שתיכתב על פיך מכלל דמיושרין הן אצלו	להיכתב מפיד מכלל דמיושרים הם [דברי תורה] M. אצלו [כר' מאיר] M.
43) קנקנתום	קלקנסתום
8) על הספר	העור על הספר
4) מנלן אתיא כתיבה כתיבה	מנא לן [אמר רבא] M. אתיא כתיבה כתיבה
15) אבל אין עתיד	אבל [אם] A. אין עתיד
18) מכדי כתיב היהודים הפרזים למה לי למיכתב היושבים בערי הפרוזות	מכדי כתיב היהודים הפרזים [היושבים] O. [בערי הפרוזות למה לי] M'. O.
21) מנלן סבר הוא מדפרוז בן יומו קרוי פרוז מוקף בן יומן קרוי מוקף	מנא לן דפרוז בן יומו [נקרא] L. M. M'. O. פרוז מוקף בן יומן נקרא מוקף
24) האי בבני העיר למיקרי ורבנן. הוא דאקילו על הכפרים: כדי שיספיקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים	האי דינה בבני העיר בעי מקרא [ורבנן] L. M'. O. הוא דתקינן ליה יום הכניסה
26) בדוכתיה	במקומו
30) אלא לאו בן כפר ולא תירוצי מתרצת תני קורא עמהן	אלא לאו בן כפר [וקא תני בן כך ובין כך קורא במקומו] L. M'. O. ולא תירוצי מתרצת תריץ נמי קורא עמהן אמ' רבא מנא אמינא לה דכת' ככתבם וכלשונם וכתיבת ישראל הוא אותיות שלנו: ויש מפרשים אשורית שעלה עמהם פירוש שהוא לשון שהביאו מאשור לפי שכשגלו ישראל היה להם כתב עברית והוא שנושאים ונותנים ושולחים שליחות בו שאין בו קדושה וכתב הקדש שכחוב בו התורה והנביאים בלבד וראו נביאים

Bomberg

C. C. Ms.

וחכמים שביניהם שהתורה ולשונה
 משתכחת מביניהם והתירו להם שיכתבו
 הכתובים ושאר הספרים בכתב הקדש
 כדי שיהא סגור וידוע ביניהם וסמכו על
 מה שכתוב עת לעשות ליי הפרו תורתך
 והניחו כתב עבר הנהר והוא שהיה כתוב
 על שקל הקדש והוא שנאמר עם הכותים
 מפני שלא היה להם כוח להבין ולשמור
 שני הכתבים כמו שהיו קודם הגלות
 ובשחזרו מגלות אשור והיו להם כמו חדש
 קראו אותו אשורי לכך מקצת הגאונים
 הורו שלא יכתוב האדם כתב שליחות
 וכיוצא בה בכתיבה מרובעת אלא בכתיבה
 שאינה מרובעת כל כך והוא שאומרים
 שעלה עמהם מאשור כלומר על ידי עזרא
 שעלה מבבל

- ומהיכן קורא אדם
 מבלילה ההוא
 וכלן מקרא אחד דרשו
 אסתר המלכה
 מאן דאמר כונה מה ראה אחשורוש
 שנשתמש בכלים של בית המקדש

מהיכן קורא אדם
 מבלילה ההוא נדרה
 מקרא אחד דרשו
 אסתר המלכה בת אביחיל
 למאן דאמר את כולה קא סבר מה ראה
 (את) אחשורוש להביא כלים של בית
 המקדש [ולשתמש] L. בהם על ככה
 דבמנינא דיליה מלא שבעין שנין ומה
 הגיע עליהם [בא שטן ודיקר ביניהן והרג
 את ושת] M'. מאן דאמר מאיש יהודי
 קא סבר מה ראה מרדכי להתקנות
 בהמן

- הדברים האלה
 דומינתה
 40)

הדברים האלה קא סבר
 משום דומינתה

Bomberg	C. C. Ms.
41) דאטרחיש	L. דאטרחיש [להו]
43) שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה	שאם תפרה בפשתן פסולה שלשה חטי גדים כשרה
44) הקורא במגלה	הקורא בצבור במגלה
45) ומתיירא פורתא אבל מחסר' ומייתר' לית לן בה	או מיתרא פורתא אבל מיחסרא או מיתרא פורתא לית לן בה לשנסמש סימן
45) קמיה דר' יהודה	קמיה דרב הונא L. M. M'
ביט	
1) בין הכתובים	בין הכתובים
בין הכתובים לא יצא	[בין הכתובים לא יצא רב יוסף בר חמא הוה קארי קמיה דרב ששת במגלה הכתובה בין הכתובים אמ' ליה הרי אמרו הקורא (במקלגה) במגלה הכתובה בין הכתובים לא יצא] L. M' הקורא והייט במחטא דמי ליה סימן אמר ר' אבא בריה דרב חייא בר אבא אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן הכתובה בין הכתובים לא יצא ומאחו לי אמוחא [לא אמרו אלא בצבור] A. A'. M. ואמ' ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא הכי אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן שוור ואמ' ר' אבא בריח דר' חייא בר אבא ר' ר' ברי דר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן מאי דכת' ועליהם ככל הדברים האלה אשר דבר יי' למשה בסניי
8) ואמר רבי חייא בר אבא	ואמ' ר' אבא בריח דר' חייא בר אבא
12) ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מאי דכתיב ועליהם ככל הדברים אשר דבר יי'	ואמ' ר' אבא בריח דר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן מאי דכת' ועליהם ככל הדברים אשר דבר יי'
15) למשה	למשה בסניי
27) הא כדאתא והא כדאתא מדקתני סיפא ר' יהודה מכשיר בקטן מבלל דרישא לאו רבי יהודה היא ודילמא	הא כדאיתא והא כדאיתא [ומי מצית מוקמת לה בר' יהודה והא מדסיפא ר' יהודה הוי רישא לאו ר' יהודה] M'. O.

Bomberg	C. C. Ms.
כולה רבי יהודה היא מי דמי רישא לפסולה וסיפא לכשירה	[ודלמא כולה ר' יהודה היא לא דאמי רישא לסיפא רישא לפסולה סיפא לכשירה] L. M'.
35) אפילו לכתחילה במאי אוקימתא ברבי יהודה ובדעיבד	[אפילו לכתחילה כשר דברי ר' יהודה] במאי אוקימתא בר' יהודה [ודאיעבד אין לכתחילה לא] M. M'. O.
38) מני אי רב יהודה העבד	[מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי רב יהודה דאיעבד M.]
40) אלא	והא דקאתני הקורא לא ומשום דקא סבר דאיעבד אין לכתחילה לאו אלא משום דקא באעי למימר ר' יוסי אומ' לא יצא אפלו דאיעבד נמי לפיכך תאני הקורא ואלא
a	
6) רבי מאיר אומר	[אמר לו ר' מאיר כשהוא אומ'] L.
7) על לבבך	על לבבך הוי אומ'
כרביה סבירא ליה	[כרביה סבירא ליה דאיעבד אין לכתחילה לא] M. M'. O.
14) מדרבי יהודה אמרו לו	מרבי יהודה וזקנים באושא אמרו לו M.
17) חדא דקטן היית'	[חדא דקטן הייתה ואין מביאין ראייה מן הקטן O.]
19) לא מולין	ולא מולין
22) מנלן דאמ' קרא	[מנלן דכת'] M'.
25) ולשנות ביום	ולשנותה ביום שנ' אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי
28) דכתיב והזה המהור על הטמא ביום השביעי	דכת' והזה המהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי M.]
33) פשיטא מאי שנא	מאי שנא שומרת יום כנגד יום
33) איצטריך	

Bomberg	C. C. Ms.
36) טובל ביום האי נמי	[טביל ביומיה] M. דכת' והיה לפנות ערב ירחץ במים אף היא נמי
37) יהיה לה	יהיה לה יהיה נדתה
b	
1) ביממא היא	[ביממא היא דכתיב וספרה לה שבעת ימים] M. R.
4) ולחשך קרא לילה הא קיימא לן דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא	ולחשך קרא לילה [למשחשיך ובא סראו לילה והא קימא לן דמכי ערבא שמשא ועד צאת הכוכבים לא האוי ליליא L. M.
7) חצים	וחצים
8) ואמר	וכתיב
וכי תימא משיעלה עמוד השחר לאו יממא ומכי ערבה שמשא לילי ואינהו מקדמי ומחשבי תא שמע והיה לנו	[וכי תימא אינהו דמרחפי ומקדמי ומחשבי אבל יממא כולי הואי לא] L. הואי תא שמע והיה לנו
23) מנלן דאמר קרא והימים	כל היום כשר לקריאת המגלה דכת' והימים L. M. M'.
25) רבי יוסי אומר	[רבי יצחק בר אבדימי אמ'] M'.
25) ולנטילת לולב דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון ולתקיעת שופר דכתיב יום תרועה יהיה לכם ולמוספין	[ולתקיעת שופר דכת' יום תרועה יהיה לכם ולנטילת לולב דכת' ולקחתם לכם ביום הראשון] M'. O. ולתפילת מוספין ולמוספין דתניא דבר] L. M. O.
דכתיב דבר יום ביומו	יום ביומו מלמד שכל היום כשר למוספין
30) דתניא גבי יום הכפורים וכפר בעדו ובעד ביתו בכפרת דברים הכתוב מדבר וכפרא ביממא הוא דכתיב ביום הזה יכפר עליהם	היום הזה י"י אלקיך מצוך לעשות [ולודוי יום הכפורים דתניא] L. M. וכפר בעדו ובעד ביתו בכפרת דברים הכת' מדבר [וכת' כי] L. ביום הזה יכפר עליכם
34) היום הזה מצוך ה' אלקיך	

Bomberg

לסמיכה דכת' וסמך ושחט וכתוב 35)
 בה מיד האשה את מנחת הקנאות
 והניף והקריב ולמליקה ולקמיצה
 ולהקטרה ולהזייה: דכתיב ביום צותו
 את בני ישראל ולהשקיית סוטה
 אתיא תורה תורה כתיב הכא ועשה
 לה הכהן את כל התורה הזאת
 וכתוב התם על פי התורה אשר יורוך
 ועל המשפט מה להלן משפט ביום
 אף כאן ביום

C. C. Ms.

לסמיכה דכת' [וסמך ושחט] M. [איתקש
 סמיכה לשחיטה] L. M. O. דכת' ולהגשה
 מיד האשה וגו' והקריב אותו וגו' כתיב
 בשוטה והניף את המנחה וכת' בעומר
 ביום הניפכם מה להלן ביום אף כאן
 ביום ועוד נאמר שכל מיני עבודה ביום
 דכת' ביום צותו את בני ישראל [להקריב
 את קרבניהם] L. M. M'. O. ביום ולא
 בלילה [לקמיצה ולהקטרה למליקה]
 L. M. O. דכת' ומלק את ראשו והקטיר
 איתקש מליקה להקטרה ובעוף כתיב
 ביום השמיני יקח לו שני תורים לקבלה
 ולהזאה דכת' ביום צותו את בני ישראל
 להשקאת שוטה L. M'. O. אתיא תורה
 תורה כת' הכא ועש' לה הכהן את כל
 התורה הז' וכת' התם על פי התורה
 אשר יורוך ועל המשפט וגו' מה משפט
 ביום אף הכא נמי ביום

אבא

6) דאמר מר
 9) כשר כל היום זה הכלל לאתויי
 10) וכרבי יוסי
 12) ומה אני מקיים לפני ה' תמיד
 15) ודלא
 17) אמ' ר' אלעזר בן עזריה
 19) אף כאן

ואמ' רב
 [כשר כל היום לאיתויי] L. M.
 כר' יוסי
 ומה אני מקיים [לפני תמיד] L. M'. O.
 דלא
 ר' אלעזר בן עזריה אומ'
 אף כאן נמי

Chapter III.*)

Bomberg	C. C. Ms.
bכה	
4) מטפחות יקחו ספרים	מטפחות לוקחין O. L. M. M'. Rashi ספרים
aכו	
8) אין בו משום קדושה ורבי מנחם בר יוסי מאי טעמא	אין בו קדושה מאי טעמא דר' מנחם ב"ר יוסי אמ' ר' זעירה M.
10) בתעניות	בתעניות פ' לא גרסינן דבמעמדות לא היתה תפלה ברחוב אלא במעמדות בלבד
14) לא מצו מזבני ליה דהוה ליה דברים	הויה לה דברים ולא מצו מזבני לה דברים M.
17) אי בעינא מזבנינא לה	אי בעינא מצינא M' מזבנינא לה
20) שמכרה	ומכרה M.
22) ואנהו עבדוה מיתבי בבית ארץ אחזתכם	ואינהו הוא דעבדוה ומדידהו הוא דעבדוה מותבי ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתם M.
24) אלא מקום מקדוש בלבד	אלא בית המקדש בלבד M'.
25) ובתי מדרשות מטמאין אמאי הא דכרכין הוו	ובתי מדרשות שבירושלים M. ומיטמאין הא התם דכרכים נינהו M.
29) לא נתחלקה ירושלים לשבטים	ירושלים לא נתחלקה לשבטים
35) ונעשה אושפיזון לשבינה	ונעשה אושפיזון כאן לגבורה שנ' ובין כתפיו שכן L. M. M'.
35) חפף	חפף פ' לשון צער תרג' יהי מגין עלוהי וכת' תתן להם מגנת לב

*) This is the fourth chapter in our edition but the third chapter in the Ms.

Bomberg

C. C. Ms.

- 35) לא נתחלקה ירושלים לשבטים
39) ומשכא באושפיזיא

ירושלים לא נתחלקה לשבטים
ומשכא באושפיזיא סימן טוב מחלף בראש
קטן קופת תיה M.

לכו

- 2) דבי כנישתא
6) עתיקא והוה בעי
7) ליבני ובשורי מיניה ועיילי להתם
9) לא ליסתור בי כנישתא עד רבני בי
כנישתא אחריתי התם משום
פשיעותא כי האי גוונא מאי אתא
לקמיה דרב פפא ואסר ליה לקמיה
דרב הונא ואסר ליה

A. A'. M. דבי כנישתא בארעיא
עתיקא וחרבה והוה בעי
כשורי מיניה

לא ניסתור איניש בי כנישתא עד דיבכי
בי כנישתא כוותה M. O. הני מילי היכי
דאיכא בשיעותא אבל היכא דליכא
פשיעותא שרי-או דלמא אסיר אתא
לקמיה דרב פפי O. L. אמ' ליה כי האי
גוונא מאי ואסר ליה אתא לקמיה דרב
הונא בר תחליפא L. M. O. ואסיר ליה
לאגורי ולמשכוני אסר מאי טעמא
בקדושתא קימא וקא משתמשי בקדושה
M. M'. O. ליבני דבי כנישתא נמי
לזבוגינהו ולחלופינהו שרי לאוזופינהו
אסירמאי טעמא דלא איתחילא קדושתיהו
M'. והני מילי

- 13) אוגורה ומשכונת אסיר מאי טעמא
בקדושת' קאי ליבני נמי חלופינהו
וזבוגינהו שרי אוזופינהו אסיר הני
מילי

באורג בגד למת דחוי לאשתמושי ביה
A. Han. L. M. M'.

- 17) כגון האורג בגד למת
19) למאן דאמ'
22) לא הוה יהיב ליה
26) כיון דחזינא דמותבי עילויה ספר
תורה אמינ'

למאן דאמ' הזמנה מילתא היא A'.
לא הוה יהיב ליה במתנה A. A'. M.
כיון דחזאי זמנין דעיסן ליה ומנחי ספר
תורה עילוה או נמי פרסי ליה אסיפרא
אסרי תשמש קדושה

- 28) תשמיש דתשמיש הוא כיון דחזינא
דעייפי לי ומנחי סיסרא עילויה
אמינ' תשמיש קדושה הוא ואסיר

תשמיש דתשמיש הוא ושרי כיון דחזאי
זמנין M'. דמותבין ספר תורה עילויה
אמינא תשמיש קדושה הוא ואסיר

Bomberg	C. C. Ms.
29) האי תיבותא דאירפט מיעבדה תיבה זוטרת שרי	האי תיבותא רברתי M. דאירפט למעבד מינה תיבותא זוטרת שרי
30) כורסיא אסיר ואמ' רבא האי פריס דבלא למיעבדיה פריס' לספרי שרי לחומשין אסיר	כורסיא אסיר האי כוכסיא נמי למעבד מינה כוכסיא זוטרא שרי דרגא לכורסיא אסיר A.A'. M. האי כריסא דבלא למעבד מינה כריסא זוטא אינמא כיסותא A'.M. לספרי שרי לחומשין אסיר
30) וקמטרי	וקמטה ¹
31) בעלמא עבדי	בעלמא ² דעבידי וכאי דדונא דאמ' A.M.M.
33) והו בעו כהני למיעל לצליי התם אתו אמרו ליה לרבא אמרו ליה דלו תיבותא אותבוה דהוה ליה	הוּוּ קא בְּעִי למיעל כהני להתם אתו לקמיה דרבא אמ' להו זיל M. שקולו כריסא ואחילתו ³ התם דהוה ליה
35) וכל עץ	וכל כלי עץ
37) אי חכי לא אפשר	אמ' להואי הכי אסור L. M. M'. O.
37) אמ' מר זוטרא	אמ' מר זוטרא משמיה דרב ששת A.A'.M.
38) ואמ' רבא ספר תורה	אמ' רבא האי ספר תורה
39) תלמד	תלמידי
40) אמ' רבא מבי רבנן לבי כנישתא שרי מבי כנישתא לבי רבנן אסיר	אמ' רב פפי משמיה דרבא A. M. מבי כנישתא לבי רבנן שרי מבי רבנן לבי כנישתא אסיר A'.
41) משמיה דרבא מתני איפכא	משמיה דרבא אמ' מבי רבנן לבי כנישתא שרי מבי כנישתא לבי רבנן אסיר
41) רב אחא	רב אחא בריה דרבא L. M. M'.
אבז	
5) בית המלך	ואת בית המלך זו פלטורין

¹ פ' ארגז שמניחין בו ספר תורה תרגום ובגנזי מרומים וכן תרג' מלתתה קומטריא comp. Rashi

² פ' הן הנסרים המדובין למטה ולמעלה בחומשין פ"א זבילי כגון דלוסקמי

³ ואחיתו This ought to be read

Bomberg

C. C. Ms.

6)	ואת כל בתי	ואת בתי
7)	רבי יוחנן	ואת בית הגדול פליגי ביה M. ר' יוחנן
9)	מאן דאמ' תורה	מאן דאמ' מקום שמגדלין בו תורה L. M. M'. O.
10)	ומאן דאמ' תפילה	ומאן דאמר מקום שמגדלין בו תפילה L. M. M'. O.
12)	שמע מינה	תסתיים M'. O.
13)	אבל מכרו	אבל אם מכרו
14)	כיון דליכא לעלווי עילוויא אחרינא	כיון דאיכא עילוויא
15)	אבל	אם אבל
20)	אימא סימא ולא חומשין במטפחות	אדרבא מסופא אבל חומשין במטפחות
22)	הנחה קאמ' שאני הנחה	קתני מיהא מניחין תורה על גבי תורה M. הנחה קאמרת הנחה שאני
24)	לא ימכור אדם ספר תורה ישן	אין מוכרין ספר תורה אפלו ישן A. A'. Han. M.
27)	כי קאמרינן כגון דכתיב ומנח לאיפרוקי מאי	אנן הכי קא מיבעיא לן כגון דכתיב ומנח לאיפרוק M.
28)	דלמא שאני תלמוד שתלמוד	ודלמא שאני תלמוד תורה דאמ' מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד M'. O.
33)	שמכרו והותירו והכי קאמ'	בשמכרו והותירו וחסורי והכי קתני
35)	דהוה מסדר מתיניתא... מישמיע לך מרב ששת	דוה קא מסדר אנדתא אמ' ליה מי שמיע לך
36)	לישיילה מקיה דשכיח קמיה	לשאולה למאן דשכיח לקמיה L. M. M'. O.
37)	אמ' רב יוחנן משום ר' מאיר	אמ' רבא בר בר חנא אמ' ר' יוחנן A. A'. M.
לכז		
	אין מוכרין את של רבים	אין מוכרין משל P. רבים
12)	שאם ירצו	אימתי שירצו A. A. Han. L. M. M'. O.
7)	ורבי מאיר מעיר גדולה לעיר קטנה מעיקרא קדישא	ור' מאיר התם מעיקרא בקדושא

Bomberg

C. C. Ms.

8)	השתא נמי קדישא מרבים ליחיד	והשתא בקדושה הכא מעיקרא בקדושה
	ליכא קדושה	והשתא לאו בקדושה
10)	האי גוונא נמי איכא למיחשי	האי גוונא נמי חשינן
29)	ואפלו רבנן לא קאמרי	אפלו רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן חוץ
		מארבה דברים M.
36)	למה לי אי הכי קדשתינהו לכולהו	אם כן קדשתינהו לכולהו
34)	למה לי אמר רב אשי שכל	מאי טעמא L. O. אמר רב אשי שכל
		אותן
35)	אמ' להם... פעם אחת מכרה כפה	אמ' להם שכ"ב סימן פעם אחת לא היה
	שבראשה והביא לי קידוש היום	לי קדוש היום A. L. M. O. ומכרה
		כופח של ראשה
37)	רב הונא הוה אסיר דיתא וקאי	רב הונא הוה אסיר דיתא בחכציה וקיים
	קמית דרב	קמיה דרב חזייה דהוה אסיר דיתא
38)	מאי האי	מאי האי המינך היכא
39)	כי איכלל רבה בריה דרב הונא	כי איכלל לרבא בריה בר הונא
39)	הוה גנא	הוה סליק גנא
40)	שמע רב ואיקפד	אתא רב יוסף M. אשכיחיה אמ' ליה
		L. M'. O. איקיים בך ברכתא דרב כי
		שמע רב איקפיד
40)	וכן למד	וכן אתי M.
41)	אמ' להן	אמ' להן סימן קפ"ו M.
42)	אמ' להן	אמ' להן קאב סימן M.
a	בכ	
5)	כאלו אוכל טבלים	כאלו אוכל טבלים טבלים סלקא דעתא
		אלא אימא כאוכל איסור טבלים
7)	וקא אמ' ר' יוחנן כל תלמוד	והא אמ' רבא רב בר חנא אמר רב
		יוחנן L. M'. O. P.

(1) נ"א כד עבד רבא לבריה כהילוליה

Bomberg

C. C. Ms.

- 8) שמברך לפניו כהן עם הארץ אפילו כהן גדול עם
הארץ אותו תלמיד M.
10) אל תקרא משנאי אלא משנאי
13) על מטתי קללת חברי L. M.
15) כי הא דרב הונא בר תנילאי הוה M.
אכתפיה אתא רב חנא בר חנילאי
קא דרי מיניה
16) אמ' ליה אי רגילות דדרית במאתיך דרי
ולא עלתא על מטתי קללת חברי
16) דמר זוטרא M. O. P.
19) שרי ליה L. O. P.
20) איוב וותרן בממוניה הוה שחי' מני'
21) פרוט' לחגוני מממוניה
24) גוואזי
26) אמר לו מימי
27) כי הוה מזמנו ליה לא הוה אזיל אמ'
להו לא נחא לכו דאחיה דבתיב
שונא מתנות יחיה רבי זירא כי הו
משדרי מבי נשיאה לא הוה שקיל
כי מזמני ליה אזיל אמר אתייקורי
דמתייקרי בי ולא עמדתי על מדותי
30) שעובר על פשע
31) דאמ' רבי יוחנן
34) קילל את שרה ונתקיים בזרעה
כסות עינים אל תקרא כסות אלא
בסיית עינים

- שמברך לפניו כהן עם הארץ אפילו כהן
גדול אותו תלמיד חכם M.
אל תקרא משנאי אלא משנאי
קללת חברי על מטתי L. M.
כי הא דרב הונא בר תנילאי הוה M.
נקיט ואזיל מדה אתא רב חנן בר חנילאי
קא שקיל M. O. ליה מניה
אמ' ליה לא אי רגילת דרית במתך
נ"א לחיי שקול
ולא עלתה עלי קללת חברי M. במטתי
דמר זוטרא בריה דרב נחמן M. O. P.
שרי ליה ומחיל ליה L. O. P.
איוב ותרן היה שהיה מניח פרוטה
גוואזי
כי אתא אמ' ליה סימן מע"ר מימי
כי הוה מזמני ליה הוה אזיל אמ' לא
שבקין אחיי שנ' שונא מתנות יחיה לא
עמדתי על מרותי
עובר על פשע וותרן בממוני הייתי
דאמ' ר' יוחנן משום שמעון בן יוחאי
L. M. P.
קילל את שרה ואע"פ שלא נתקיים בה
נתקיים בזרעה
כסות עינים וגו' וכת' ויהי כי זקן יצחק
ותכהין עיניו מראות וגו'

Bomberg

C. C. Ms.

36)	אבות בר' איהי	אבו בר איחי M.
37)	ר' זעירא	ר' זעירא ואמרי לה את ר' אדה בר אהבה
38)	בפני מי שגדול ממנו	בפני מי שגדול ממני בתורה
40)	לתוכו	לתוכו L. M'. O.
42)	את מקדשיכם קדושתן אף כשהן שוממין	את מקדשיכם אע"פ שהן שוממין בקדושתן
42)	בתי כנסיות	הן עומדין אף כשהן שוממין A'.
	לכח	בתי כנסיות ובתי מדרשות A. A'. L.
2)	ואין מספידין בהן הספד של יחיד	
5)	אימתי	בד"א
8)	ומכבדין	מכבדין
9)	אימתי	בד"א
	ומאי ניהו חשבונות	מאי קלות ראש אמר רב ששת M. חשבונות
15)	מלינין סלקא דעתך לא סניא דלאו	כי קאמ' הכי קאמ' סוף שמלינין בו את
	הכי אלא לסוף שילינו בו מת מצוה	מת מצוה
18)	דאמ' ר' יהושע בן לוי	בר' יהושע בן לוי דאמ' ר' יהושע בן לוי מאי
21)	בר מתנה	בר אבה L. O.
21)	ושאלי שאילתא	וקא שאילי שמעתא
21)	למיקרי	למיעל למיקרא
	ואי תנא הוא לימא מתניתא	אי תנא הוא ליכא הלכתא
	ואי לא לימא לי ליצוקא אימא לי	ואי לאו בר הכי A. A' הוא לימא ליה
	פסוקיך אי נמי	לצוקא דבי רב
	נישהי פורתא וניקו'	אימא לי פסוקיך אי נמי לישהי פורתא וניקום
30)	אמ' אי משום יקרא ידידי אי משום יקרא ידידי דמיתא אתו כולי עלמא	אמ' משום יקרא ידידי ויקרא ידידיה
31)	ריש לקיש ספדיה להווא צורבא מדרבנן דשכיח בארעא דישראל דתי הילכתא בעשרים ובארבע שורתא	מיתא O. אתו כולי עלמא
		ריש לקיש נח נפשה דהווא מדרבנן
		דהוה תני תאני הלכא אתא ספדיה בתליסר שורתא

Bomberg	C. C. Ms.
32) ווי חסדא	L. ווי חסדה לה
34) אמ' היכי ניספדיה	אמ' להו היכי ליספדיה
34) דמלי סיפרי דחסר	דמלייא ספירי O.
35) תנא ריש לקיש	אמ' A. M. ר' לקיש A.
36) בתורה של תורה	
37) כי הא דריש לקיש	L. M. O. ריש לקיש
39) אמ' ליה קרינא תנית תנינא	אמ' ליה קרינא אמ' ליה O. תנית אמ' ליה
40) במיא	למיא
40) דאשמעי' למר אי הכי	לאשמעי' ליה למר אמ' ליה M. O. אי הכי
aכט	
5) כל צורכו	כדי צורכו
5) כל צורכו	כדי צורכו
10) דחייצי	דחייצי ¹
10) רב ששת אמ' כנתינתה	רב ששת ואיתימא רב אמי ואיתימא ר' יוחנן M. O. כנתינתא
12) הני מילי	והני מילי
14) בוא וראה כמה	
19) שלחתי בבלה	שלחתי בבלה גלו לעילם שכינה עמהם שנ' ושמתי כסאי בעילם L. M. O.
23) בבבל היכא	בבבל היכא שריא שכינא
23) ובבי כנישתא	או בבי כנישתא
23) דשף ויטיב	דשף יטיב פ' וסיעתו גלותי יכניה כדאת ולנהרדעא בנות מן כנישתא וייסחא באבנים ועפר דאיתאן בהדיאן מבית המקדש והוו קרן ליה רצו עבר' את אבניה וקרן ליה שף יטיב כלומ' שנסע המקדש וישב כאן וחיתה שכינה עמהן Comp. Rashi ad. loc.

⁽¹⁾ פ' שמחיצה האנשים משער האבל עד בית הקברות מקום בו את המת

Bomberg

C. C. Ms.

24)	אלא	אלא אימא
24)	אלא	אלא אימא
24)	ומצלינא התם	M. O. P. מצלינא בהוה
24)	אבוה דשמואל הוה יתיב	(all Commentaries) אבוה דשמואל ולו
		הוה יתבי
25)	קל ריגשא ולא נפק	קל ריגשא קמו נפקו רב ששת הוה בבי
		כנשתא דשף יתיב בנהרדעא אתאי שכינה
		שמע ריגא ולא נפיק
26)	אמר להו שבקוהו	שבקוה
26)	אמ' ר' יצחק	אמ' רב שמואל בר רב יצחק
28)	מריש הואי גריסנא בבית ומצלינה	מריש הוה מצלינא באושפיזא
	בבי בנישתא	
29)	שבכל	
30)	שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה	L. O. שלא באו ללמוד תורה אלא לפי שעה
33)	אצל סיני כתיב הכא גבנונים וכתיב	אצל סיני ומאי משמע דהאו גבנונים
	התם או גבן דק אמ' רב אשי שמע	לישנא דטומא הוא דכת' גבן דק
	מינה האי מאן דיהיר בעל מום הוא	
34)	מאי כשמה	מאי קפנדריא כשמה אמ' רב חנן בר
		אדה ואיתימא רב טמה בריה דרב מאי
35)	אמ' רב נחמן בר יצחק הנכנס	אמ' רב נחמן אמ' ראבא בר אבוה הנכנס
		לבית הכנסת L. O.
36)	ואמ' רבי חלבו	אמ' רב חלבו
38)	ואוכל	ומאכיל
38)	כי תנן	אמ' אביי M. כי תנן
40)	כבוד מתים אהייה אילימא אסיפא	L. O. כבוד של מתים וכי שורפין
	כיון ששרפן	
40)	אלא ארישא	אמ' רב ששת ארישא
41)	לשבת אחרת	L. M. M'. O. שבת הבאה
43)	בחנוכה ובפרורים	A. A.' L. M. M'. O. ולחנוכה ולפורים

Bomberg

C. C. Ms.

bכט		
1)	ר' טבי יאשיה	רב טבי אמ' ר' יאשיה
6)	באחד באדר	מראש ירחא דאדר
8)	כמאן דלא כרבנן	נימא מתניתין דלאו כרבנן
7)	דתני' שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום ר' שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות	
10)	וקרינן	וקרינן קורין פרשת שקלים
13)	אין טעמא מאי כדרכי טבי בשלמא כדרכ טבי	אין כדרכ טובי דאמ' זאת עולת חדש בחדשו התם דכת' איכא דאמרי בשלמא כדר' טבי אמ' ר' יאשיה
15)	לאדני' כתיב כדתני רב יוסף	לאדנים הוא דכתיב אין דהא תאני רב יוסף
16)	לבדק הבית	לבדק הבית איכא דאמרי L. M. O.
18)	וחד	וחד קרי M.
19)	כולהו	כולהו קרו
25)	מי דמי דמי כדרכי טבי	מאי דאמר אין כר' טבי אמ' רב יאשיה
26)	היינו דמתרמי בההוא זימנ'	היינו דמתרמי כי האי גונא
27)	בההוא זימנ'	האי גונא
28)	דמסקי לאוריתא	מתרמי להו דמסקי אוריתא
29)	אחד בעניינו של יום ואחד בשל ראש חדש	קורין בביתשא ומפטירין ביהודע הכהן ואף ר' יצחק נפחא סבר לה להא דשמואל דאמ' ר' יצחק נפחא M. O. ... אחד בענינו של יום ואחד בענינו של ראש חדש
31)	דאי איתמר בהא בהא קאמר רבי יצחק אבל בהך כרב סבירא לי דאמ'	דאי אשמעינן הך הוה אמינא בהא כרב סבירא ליה
32)	קא משמע לן ולימא הא ולא בעיא הך	ולקמעין הא ולא מיבעיא הך
36)	דרב דימי	דר' אבדימי דמן חיפא
38)	וראש חדש	אלא ראש חדש
40)	אמ' אביי	אמ' ליה אביי

Bomberg

C. C. Ms.

la

- 4) תינח לפניו ולאחריו בשלמא לפניו משכחת לה אלא לאחריו
 12) סוף סוף M. L. כיון דסוף
 24) אמ' רב פפא אמ' לך שמואל
 29) אמ' רבי חייא בר אבא אמ' רבי ר' חייא בר אשי אמ'
 רב comp. Rashbo
 35) ולא פליגי אמ' רב פפא לא פליגי

lb

- 3) רבי ירמיה אמ' לסדר הפטרת הוא אמ' ר' אבון בותיה דר' אמי
 חוזה אמ' אביי בותיה דרבי אמי
 6) מי איכא מאי איכא דפסיק דחולא ואמ' לתענית
 ולמעמדות O.
 7) ובמנחתא בתעניתא ולמנחתא דתעניתא אמ' רב ששת בריה
 דרב אידי M. O. הא דלא עבדינן הכא
 והשתא דלא עבדינן כנופיא מצפרא היכי
 עבדינן
 11) ואיפ' אנא ואימא איפכא

la

- 6) מועדו מועדות שבתורת L. M. כהנים
 8) יומא קמא בפסח גלגל יומא קמא מפטירין בפסח גלגל
 10) מע"פ סימן סומן אש"ט
 17) במרכבה ביחזקאל במרכבה
 21) למחר יומא תנינא
 26) וכתיב בתריה וסמך ליה
 33) ויעמוד שלמה ואיכא דאמרי ויהי אחרי
 משה ה' M. comp. also Tosafot ad. loc.
 33) אמ' רב הונא אמ' רב שבת שחל אמ' ר' נחמן בר אבא שבתא דחולא
 להיות בחולו של מועד בין בפסח דמועדא בין בניסן בין בתשרי A. A'.
 ובין בסוכות L. M'. O.
 34) ראה את ראה אתה שיש שם מצות שבת ורגלים

Bomberg

C. C. Ms.

[illegible]

אמ' רב הונה
39) כלל

3) אמ' הקדוש ברוך הוא

12) אִמִּי רַב אִמִּי

15) ווארץ לא שמתי

והחלו של מועד דכת' את חנ המצות
תשמור ולמדו מכאן איסור מלאכה בחולו
של מועד

בתשרי מפטירין ביום בוא גוג ואין לך שבת בחולו של פסח אלא בשחל להיות בשלישי או בחמישי הולכך חל להיות באחד בשבת או בשלישי בשבת או בשבעת פרשיות כתקנן על הסדר חל להיות בחמישי מקדימין וקורין ראה אתה אומר אלי בשבת הא כיצד בחמישי משך בששי תורה בשבת פסל באחד בשבת במדברא בשני בשבת קדש בשלישי בשבת בכספא ברביעי בשבת שלח בחמישי בשבת בוכרא אבל אמר ר' אפרים זכן נמצא בתשובת ר' יהודה הנניד שקורין באחד בשבת קודש בשני בשבת כספא בשלישי בשבת במדברא וראה שהראשון נכון ויהיה הסימן כזה משך תורה פסל במדברא קדש. בכספא שלח בוכרא אבל הסימן השני כך משך תורה פסל דקדשא כספא במדברא שלח בוכרא יש כאן היפוך שאינו נכון והראשון נכון ביותר אמ' רב הונא בריה דרב שמואל בר בר שילת משמיה דרב

אמ' ר' אלעזר L. M. O. אמ' הקדוש
ברוך הוא

אמ' ר' יעקב בר אבא אמ' ר' אסי
ווארץ לא שמתו מאי מעמדות כדתנן
אנשי מעמדות נכנסין ויושבין ארבע
תעניות בשבת בשני בשלישי ברביעי

Bomberg

C. C. Ms.

		ובחמישי בשני על יורדי הים בשלישי על הולכי מדברות ברביעי מפני אסכרא שלא תיפול. בתינוקות בחמישי מפני עברות ומניקות עברות שלא יפילו מניקות שיגמלו את בניהם
29)	מאי טעמא	מאי טעמא אמ' אבאי A' ואי תימא ריש לקיש
29)	הוה קרי וקא מגמגם	הוה קאים מגמגם וקורא
29)	אמ' לו אכנפשך	אמ' ליה בני פתח פיך והאר דברוך לא שנו
30)	פוסק	פוסק מאי טעמא הללו בלשון רבים אמורות
33)	שבישנה תורה	שבמשנה תורה קודם ראש השנה
34)	אמו עצרת ראש השנה היא	קודם עצרת M. מאי עצרת ראש השנה היא
34)	ראש השנה היא	ראש השנה לאילן
35)	זקנים סתור וילדים בנה סתור	נערים M. בנה וזקנים סתור
36)	וסימן	וראיה M. O.
37)	במנחה	מקום שמפסיקין בשבת במנחה
40)	אמ' ר' זירא	אמ' ר' זירא אמ' ר' מתנה אמ' שמואל M. L. O.
aלב		
14)	על התפר	על התפר תניא נמי הכי הגולל ספר תורה L. M. O.
		יעמידנו על התפר אמרי לה משום חי לא ואמרי לה כדי שלא יקרע
22)	קיבל שבר	נותנין לו L. M. O. שבר
27)	הין הין	אין אין
28)	אמ' ר' יוחנן כל הקורא	ואמ' ר' יוחנן הקורא
31)	מתקף אביי	רב משרשיה L. M. O.
32)	אלא כדרב משרשיה	אלא אמ' רב משרשיה M.
	ערום סלקא דעתך	נקבר ערום סלקא דעתא

Chapter IV.

Bomberg

C. G. Ms.

אבא

- 23) בשבת
30) בתורה
34) גמליאל
35) גמליאל
37) אין ישיבה

בבא

- 3) ובנביא
6) ועשרה מתרגמינן
9) מצוה
17) מקטרויא
18) לאחריה מאי מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל הרב ארב את ריבנו
22) הנפרע
23) ברוך אתה ה' הנפרע לישראל מכל צריהם האל המושיע
26) רב שימי
27) מן המניין
27) הני עשרה
29) רבי לוי אמר כנגד עשרה הלולין שאמר דוד בספר תילים
והי ננהי ויאמר דבראשית
שני שקרא ד' משובח שלישי שקר' 31)
ד' משובח

ובשבת

בספר תורה

גמליאל הזקן

גמליאל הזקן

אין לש' ישיבה

ובנביא אפלו

חובה מצוה

מקטרויא

לאחריה באתרי דנהיגי מאי מברך אמ' ר' יוחנן האל הרב את ריבנו

הנפרע לעמו

רב שימין מבירתא דשיחורי

מן המניין והאחרון קורא ארבעה

הני עשרה פסוקין כנגד מי שפ"ן סימן

והי נינתי אי נימא ויאמר ויאמר דיש

בבראשית

Bomberg	C. C. Ms.
32) כתוב עליהן א' ב' ג'	כתוב עליהן אלף בית גימל ותינא אמ' ר' יוסי למה כתוב עליהן אלף בית גימל
33) ראשון	קרנן ראשון
35) ארבע משובח	ארבע משובח מאי טעמא
37) מברך לאחריה	מברך לאחריה האמצעי לא לפנייה ולא לאחריה
37) דכולהו מברכי	מברכי כולהו
כב	
2) פשו להו תרי	פשו להו תרי ואין משיירין בפרשה פחות משלשה
ויהי רקיע	ויהי רקיע פרשה גדולה קורין אותה בשנים קטנה קורין אותה ביחיד
12) פסקינן ליה	פסקינן ליה ומי פסקינן
24) דולג נדלוג ולמאן דאמר פוסק נפסק	פוסק נפסק ולמאן דאמ' דולג לדלוג
25) דאפשר בהכי	משום דאית ליה רווחא לקמיה
31) דמנחי ספר תורה	דלא גזרא משום יוצאין אתחולי נמי לא גזרה
33) שייל	משאיל
35) דאיכא קרבן מוסף	הוא דאית ליה ארבעה דאיכא קרבן מוסף
36) מוסף תפלה	מוסף תפילה ומאי ניהי תפילת נעילה
36) חמשה	שלשה
38) ולא בירך נפול כולי כולי אאלפיהו	ולא בירך מיכדי רב לא כהון הוא ולא לוי הוא
ורב לא נפל על אפיה מכדי רב בישראל	
42) ורב הוא דעבד ליה כביד	ורב כבוד בעלמא הוא קא עביד ליה
42) לא עביד ליה	לא עביד ליה כבוד
42) דאי סלקא דעתך בישראל קרא לפנייה	כי סלקא דעתא רב בישראל קרא כי פתח לפנייה
43) לאחריה נמי לברך שאני היכא	לאחריה נמי אמאי לא מברך שאני התם בדוכתא דאית ביה רב מיעל עילי
דיתבי רב דמיעל עיילי	

Bomberg

C. C. Ms.

bכב

6)	לא תנן	לא תנינא
6)	כל יום שיש בו מוסף	כל שיש בו קרבן מוסף
7)	קורין ארבעא	קוראין ארבעה זה כלל
9)	תנא קמא	כתנא קמא
13)	ואלא	ואילא
13)	לא לאחויי ראש חודש ומועד הא	לאו לאיתויי תענית צבור לא לאיתויי
	בהדיא קתני לה בראש חדשים ומועד	ראש חדש ומועד בחדש קא תאני ליה
	קורין ארבעה	
16)	יהיב דלא תימא יום טוב וחולו של	יהבת בה דאי לא תימא הכי שבת טעמא
	מועד כי הדדי נינהו	מאי משום דאיכא קרבן מוסף הכא נמי
		איכא מוסף תפלה
21)	ביום הכיפורים דענוש כרת ששה	דיום הכפורים דכרת ששה
27)	ותניא	דתניא
31)	מאי איריא	מאי איריא דרב דלא נפל על אפיה
33)	איבעיא	איבעית
33)	ורגלים הוה עבד	ורגלים לא עבד
41)	רב חייא בר אבין	רב חונא בריה דרב הונה
41)	ורבא דמצלו	ורבא דכי נפל על אפיהו דמצלו

aכג

16)	ביום הכפורים ממהרין לבוא ומאחרין	
	לצאת	
	שלשה ארבעה	תלתא הומשא
25)	אביי עד האידנא	אביי לרב יוסף
32)	לא תקרא בתורה	לא תקרא בתורה בצבור
36)	למינינא לא סליק	אין עולה מן המנין
37)	ואחד פסוקין כנגד	ואחד פסוקים שלשה לכל אחד ואחד כנגד
37)	עשרין	עשרין
38)	דמשום כנגד תורה הוא	דמשום כבוד תורה הוא דקרא

Bomberg

C. C. Ms.

בכג			
1)	רבא	רב יוסף	
1)	והרי עולותיכם סופו	והרי עולותיכם סופו על זבחים	
4)	שמואל בר אבא	שמן בר חייא	
19)	רבי חייא	רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא קמיה דר' חייא	
24)	ומושב	ומושב וג' מאי טעמא פ' שנושאין למת לקברו היו יושבין ועמהן שבע פעמים לכבוד והרוצה לספור יספור והכי תניא במסכת ברכות אין פותחין משבעה מעמדות ומושבות עמדו יקים, עמדו שבו יקירים שבול	
28)	מאי ברכת אבליים דאמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברכת אבליים בעשרה ואין אבליים מן המניין ברכת חתנים בעשרה והחתנים מן המניין	אמ' ר' נחמן אמ' לי רב הונה תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנ' ויקח-בעז עשרה אנשים ותניא אידך ברכת אבליים בעשרה מאי ברכת אבליים ברכת רחבה היא דאמ' ר' יצחק אמ' ר' יוחנן ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המניין ברכת אבליים בעשרה ואין אבליים מן המניין	
33)	כיון	מאי טעמא	
33)	והקרקעוה	ובקרקעות	
35)	חד לגופיה וחד למעוטי	דל חד לגופיה	
36)	אלא לרבות תשעה	אלא לרבות דאפלו תשעה	
36)	ואימא	מתקיף ליה רב הונה בריה דרב נתן ואימא	
37)	רבי אבהו	ר' אסי	
38)	דתניא האומר	דאמ' מר כל האומר	
אבד			
1)	הין	ואם היה	
4)	תני	הני	
5)	ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד ובנביא שלשה פסוקים		

Bomberg

C. C. Ms.

16)	אמר אביי	אלא אמ' אביי
19)	ותניא אידך אין מדלגין	חניה אידך מדלגין בתורה בעין אתר ובנביא בשני ענינות כאן וכאן בכדי שלא יפסיק המתרגמן ואין מדלגין
32)	משום דאתי לאינצויי	משום אינצויי
37)	אי אמרת משום נצויי קטן בר ניצויי הוא אלא מאי משום כבוד קטון בר כבוד הוא אלא איכא	מאן דאמ' משום כבוד קטן בר כבוד הוא מאן דאמ' משום אינצויי קטן בר אינצויי הוא אין כבוד אביו
	ככר	
3)	אינו פורם	לא יפרום
4)	מאי טעמא לא	מאי טעמא לא מיבעיא לך
6)	פורם	פורש פ' לשון ברכה כלומר מברך על קריאת קרית שמע יתרג' כי הוא יברך הזבח הרי הוא יפרום על מזוניה והלא הרבה
7)	הרבה	בכוונא
9)	באבנתא	הכא משום הנאה
9)	והא קא מיכוין וידע הכא משום הנאה	מהלך בדרך
16)	מהלך	חפני ובשני פ' שם עיירוב בארץ ישראל
25)	חפני ובשני	מן הדוחן מאי טעמא
28)	מן הדוכן	ציפה
38)	ציפן	
	a ככה	
5)	בארמיותא	בארמיותא פ' בארמיתא לא תתן באומא ידעוה מזרעך שמעבירים זרעם למולך כנזן ארמיים שאתה גורם להעביר זרעם למולך ומכלל דבריו משמע ששאר האומות שאין מעברין מזרעם למולך מותר לפיכך משתקין אותו בנזיפה
6)	דמיחזי	משתקין אותו משום דמיחזי
8)	על הטוב אין ועל הרע לא	על הטובה ואינו משמע על הרע

Bomberg

C. C. Ms.

20)	סיימתינהו לשבחה דמרך השתה	אמרתנהו כולהו אנן תלתא דאמרינן
	הני תלתא אי לאו	להו אי לאו
22)	ותקנינהו אנן לא אמרינן להו	ותקנינהו בתפלה אנן לא הוה יכלינן
22)	לאדם שהיו לו	למימרינהו
25)	מכלל	משל למלך בשחרם שיש לו
32)	בעריות	אטו
36)	ברכת כהנים מעשה דוד ואמנין	בעריות פ' הקורא העות אביו וערות עמו
	נקראין ולא נקראין	ברכת כהנים נקראין ולא מיתרגמין מעשה
	bכה	דוד ואמנין לא נקראין ולא
7)	כל שכן דניח להו	כי היכי דתהוי להו
8)	דניחה להו דהוה להו כפרה	כי היכי דתהוי להו כפרה
8)	קללות וברכות	ברכות וקללות
10)	דילמא פייגא דעתייהו דציבורא	משום יקרא דצבורא קא משמע לן
14)	מעשה פילגש בגבע'	מעשי אבשלום בפילגשי אביו נקרא
		ומיתרגם פשיטא מהו דתימא ליחוש
		ליקרא דדוד קא משמע לן מעשה פלגש
		בגבעא
		מעשה באחד שקרא לפני ר' אליעזר
16)	פשיט' לאפוקי מרדכי אליעזר דתניא	צא והודע תועיבות שלא ימך עד שאתה
	מעשה באדם אחד שהיה קורא	תנו רבנן מעשה
	למעלה מרבי אלעזר	ויהי ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר
18)	עד שאתה	ואמ' למתורגמן אל תתרגם
20)	ומעשה	ולא מיתרגם משום יקרא ד'
21)	ויהי ישראל ואמר לו למתורגמן	עד וירא משה ועוד פסוק אחרון ויגף
	הפסק אל תתרגם	י"י את העם
22)	ולא מתרגם איזהו	משום ישא ואלו לא נקראין ולא מיתרגמין
23)	עד וירא משה	תורי יונים פ' זב מן היונים ותרנ' כי זיב
25)	משום ישא	ארי ידוב
27)	הריוני דביונים	לאכול את חוריהם לאכול את צואתם
28)	לאכול את חוריהם ולשתות את מימי	ולשתות את שניהם
33)	שניהם לאכול את צואתם ולשתות	
	שרי לשבוחיה ומן דשבחיה	

הדרן עלך הקורא את המגלה וסליק לא מסכתא שושר"ש כגל"מ
שכ"מ ואמן ואמן בסייעתא דישמיא אמן ואמן.

